

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

Facultat d'Educació
Grau de Mestre d'Educació Infantil

TREBALL DE FI DE GRAU

Una proposta per a fomentar
l'empatia a partir del mètode Kodály

Judith Pascual Calvo

Universitat de Barcelona

Tutora: Ann Elizabeth Wilson Daily

Curs 2021-2022

6 crèdits

Barcelona, 7 de juny, 2022

Resum

Existeixen nombrosos estudis que confirmen i demostren que la música influencia en l'estat emocional dels individus i en els seus comportaments, provocant que sorgeixin accions pro socials com per exemple, l'empatia. L'objectiu principal de l'estudi present és comprovar si l'aplicació de la intervenció proposada fomenta l'empatia. S'han tingut en compte els estudis que demostraven que la música afectava en el sorgiment dels comportaments pro socials i els que afirmaven l'efectivitat del mètode Kodály en el món de l'educació musical. Es tracta d'una intervenció dirigida a infants de P5 que es durà a terme durant tot un curs acadèmic, per tal de poder observar l'efecte que pot tenir l'estudi present. La mostra proposada en aquesta proposta està formada per un total de 16 escoles de l'àrea metropolitana de Barcelona, incloent centres públics, privats i concertats de nivells socioeconòmics diversos, aproximadament 700 nens i nenes en total. La meitat dels centres escolars formaran els grups control, els quals no realitzaran la intervenció, mentre que l'altra meitat la formaran els grups experimentals. En tots els participants, famílies i mestres dels participants es proposa realitzar un pretest i un posttest amb l'objectiu de recollir dades i analitzar i mesurar els canvis i efectes de les dues variables dependents: l'empatia afectiva i l'empatia cognitiva. Durant l'estudi també es tindrien en compte les variables estranyes que podrien alterar els resultats de la intervenció proposada. L'anàlisi de dades es faria a partir d'un sistema ANCOVA per tal de poder analitzar les variàncies i la regressió que pugui existir entre les diferents variables presents. Amb aquest estudi es pretén determinar si la intervenció proposada fomenta o no l'empatia a partir de la música i el mètode d'ensenyament Kodály en infants de P5 i com efecte en els diferents participants.

Paraules clau. Empatia, mètode Kodály, música, comportaments pro socials, estat emocional.

There are multiple studies that confirm and show that music influences the emotional state and behavior of a person, causing pro-social actions, like, for example, empathy. The main aim of the study in this paper is to verify the impact of the intervention proposed encourages empathy. The following studies that show music affecting pro-social behavior and those that confirm the effectiveness of the Kodály method, have been taken into consideration. This is an intervention addressed towards preschool children between 5-6 years old that will take one school year to complete to observe the effects that can have the present main study. The proposed sample includes the preschool groups of 16 schools based on the metropolitan area of Barcelona, including public, private and charter schools of various socioeconomical levels, about 700 children. Half of the schools will form control groups, those to whom will not apply this intervention, and the other half will form the experimental groups. A pretest, and posttest will be proposed to all participants, families and teachers of the participants with the main objective of collecting, analyzing and measuring the data and effects of the two dependent variables: Affective empathy and cognitive empathy. During this study it will also be considered the extraneous variables that can disrupt the results of the proposed intervention. This study will be able to determine if the application of this intervention encourages empathy in preschool children or not.

Key words. Empathy, Kodály method, music, pro-social behaviors, emotional state.

Índex

1. Introducció.....	2
1.1. L'empatia i la música.....	4
2.2. El mètode Kodály.....	6
2. Intervenció.....	9
2.1. Objectius de la creació de la intervenció.....	9
2.2. Disseny de la intervenció i fonaments empírics.....	9
3. Metodologia.....	15
3.1. Objectius de l'estudi.....	15
3.2. Mostra proposada.....	15
3.3. Variables operacionals.....	17
3.4. Proposta de recollida de dades.....	20
3.5. Proposta de anàlisi de dades.....	21
3.6. Hipòtesis.....	23
3.7. Limitacions previstes.....	24
3.8. Aspectes ètics.....	24
4. Referències bibliogràfiques.....	26
5. Apèndix.....	29
5.1. Apèndix A: Planificació de la intervenció.....	29
5.2. Apèndix B: Instruments de recollida de dades.....	49

1. Introducció

Diversos estudis (Ilari, 2016; Trainor i Cirelli, 2015; Barret et al., 2022) han demostrat que els infants des de que tenen aproximadament uns 2 mesos de vida ja es troben íntimament relacionats amb la música. Per tant, la música ha de tenir molt protagonisme dins de l'aula de l'escola infantil, el qual és un problema que actualment es veu reflectit en un gran nombre d'escoles, ja que els educadors i educadores tendeixen a tenir una formació molt limitada en el camp de la música. Degut a això, en moltes aules infantils les pràctiques musicals es veuen molt reduïdes i enfocades només en els moments de rotllana o de recollir l'aula (Barret et al., 2022). Aquest és un problema amb el que la música s'ha trobat constantment, ja que la societat tendeix a pensar que la única funció de la música és entretenir quan realment dins de l'àmbit escolar, pot ajudar de manera directa en els àmbits del desenvolupament del llenguatge i la literatura (Bolduc et al., 2020; Degé i Schwarzer, 2011; Hallam, 2010; Jordan DeCarbo i Galliford, 2011; Lorenzo et al., 2014; Runfola et al., 2012, citats per Barret et al., 2022), de la motricitat (Deli et al. 2006; Derri et al., 2001, citats per Schachter et al., 2022) i dels comportaments pro socials (Brown et al., 2017; Ilari, 2016; Kirschner i Tomasello, 2009; Trainor i Cirelli, 2015, citats per Barret et al., 2022). Quan a l'escola infantil les pràctiques de música es veuen reduïdes als moments de rotllana o d'endreçar s'està perdent el temps de joc lliure, en el qual també es podria donar més protagonisme a la música a través de cançons, instruments i danses, provocant que tingui més influència en l'aprenentatge dels infants (Early et al., 2010; Fuligini et al., 2012, citats per Barret et al., 2022).

Aquest treball de recerca es centrarà en el desenvolupament de l'empatia, la qual es tracta d'un comportament pro social, a partir de la música, concretament fent ús del mètode Kodály. Juntament amb les pedagogies d'Orff i Dalcroze, formen una base molt important en el camp de l'educació i l'ensenyament de la música (Barret et al., 2022).

Per aquesta proposta d'estudi s'ha escollit el mètode Kodály perquè s'adequa molt a l'hora de desenvolupar els comportaments pro socials mentre es treballa la música i això es pot veure a la figura 1, exposada per Barret et al., (2022), la qual es basa en les pedagogies d'Orff i Kodály. La principal diferència és que, les pràctiques que es basen en les teories d'Orff tenen més en compte el moviment a partir del cant, picar de mans i activitats relacionades amb la dansa (Perlmutter, 2009, citat per Barret et al., 2022). Per una altra banda, les teories de Kodály es basen en ensenyar cançons populars a partir del cant, jocs, picar de mans i notació rítmica, és a dir, solfeig (Huriwitz et al. 1975, citat per Barret et al., 2022). Dins de la taula mencionada (Figura

1) es poden observar les nou millors pràctiques dins de l'àmbit de l'educació musical i es pot veure propostes basades en el cant, els instruments i moviments. Mitjançant aquestes pràctiques, els infants poden expressar-se i observar com ho fan els altres, provocant que sorgeixin comportaments pro socials com l'empatia, el tema principal d'aquest treball. Això és degut que els infants quan realitzen cants en grup, s'ajuden entre iguals o segueixen un ritme conjuntament, es senten involucrats en una mateixa meta que els seus companys i companyes, sorgint els comportaments pro socials, com per exemple l'empatia i el fet de ser conscients de que no estan ells sols dins de l'aula (Ilari, 2016). La música té la capacitat de vincular a persones que tinguin punts de vista o opinions diferents, de les quals puguin sorgir conflictes. A través de cançons simples que els infants puguin conèixer es pot ajudar a que aprenguin a conviure (Cross, 2014, citat per Ilari, 2016). Per aquesta mateixa raó, considera que les pràctiques basades en el mètode Kodály poden suposar una gran ajuda per treballar a l'aula infantil els comportaments pro socials, i així treballar amb els infants la música al mateix temps que desenvolupen la seva cognició social i el seu comportament.

Table 1 Best practice standards for preschool music education

Best practice standards	Music-making practice	Support from the field
1. Instruction and materials for singing are provided to and with children often	Singing	NAfME (2014), Head Start (2010), HighScope (2012), Nebraska Early Guidelines (2018), NAEYC (2017), Creative Curriculum (2011), Huriwitz et al. (1975)*, Jaccard (2014)*, Jacobi (2012b)*, Mead (1996)*, Meyers (2017)*, Mizener (2008)*, Perlmutter (2009)*, Shamrock (1997)*, Strong (2012)* and Valerio et al. (1998)*
2. Songs provided are pitched in the correct range for children, middle C to A above middle C	Singing	Campbell & Scott-Kassner (2014), Edwards, (2013), Sarrazin (2016)*, Anderson (2012)* and Valerio et al. (1998)*
3. Songs and activities reflect cultural diversity	Singing	NAEYC (2017) and Shamrock (1997)*
4. Songs and activities allow children to explore and experience a variety of music	Singing	NAfME (2014), Head Start (2010), NAEYC (2017), Creative Curriculum (2011), Bernstorf (2014)*, Huriwitz et al. (1975)*, Shamrock (1997)* and Valerio et al. (1998)*
5. Instruction and materials give children opportunities to experiment with a variety of instruments	Instruments	NAfME (2014), Head Start (2010), NAEYC (2017), Creative Curriculum (2011), Meyers (2017)*, Mizener (2008)*, Perlmutter (2009)*, Shamrock (1997)* and Valerio et al. (1998)*
6. Instruction and materials give children opportunities to dance and move to music	Movement	NAfME (2014), HighScope (2012), NAEYC (2017), Creative Curriculum (2011), Anderson (2012)*, Caldwell (1993)*, Jacobi (2012b)*, Mead (1996)*, Mizener (2008)*, Perlmutter (2009)*, Shamrock (1997)*, Zachopoulou et al. (2003)* and Valerio et al. (1998)*
7. Children are provided many and varied open-ended opportunities and materials to express themselves creatively through music and dance	Singing, instruments, and movement	NAfME (2014), HighScope (2012), Nebraska Early Guidelines (2018), Anderson (2012)*, Bernstorf (2014)*, Mead (1996)*, Perlmutter (2009)*, Shamrock (1997)* and Zachopoulou et al. (2003)*
8. Music is participatory instead of performance-based	Singing, instruments, and movement	NAfME (2014), Young (2009), Bernstorf (2014)*, Jaccard (2014)*, Meyers (2017)*, Shamrock (1997)* and Valerio et al. (1998)*
9. Instruction and activities give children opportunities to discriminate and describe musical qualities using vocabulary and personal preference	Singing, instruments, and movement	NAfME (2014), Nebraska Early Guidelines (2018), Creative Curriculum (2011), Huriwitz et al. (1975)*, Jacobi (2012a)* and Meyers (2017)*

Figura 1. Best practice standards for preschool music education. Taula on es mostren les millors pràctiques musicals segons Barret et al. (2022), basada en les pràctiques de Kodály, Orff i Dalcroze.

Un estudi (Trainor i Cirelli, 2015) demostra que els infants de dos anys que van participar, després d'escoltar una cançó al mateix temps que l'adult i marcar el ritme de manera sincronitzada, mostraven comportaments pro socials. Per exemple, a l'adult se li va caure

“accidentalment” la pinça al terra i l’infant la recollia i li donava sense esperar cap recompensa, simplement per ajudar-lo. Això només ho feien els infants després de sincronitzar-se amb l’adult a partir de la peça musical, demostrant que van “connectar-se” amb l’adult a través de marcar el ritme de la cançó. Per una altra banda, està demostrat que realitzar una activitat musical, com per exemple fer sonar tambors en grup és una manera de crear un col·lectiu i valorar-lo, provoca que els individus es vegin inclosos en una acció que no requereix de coneixements previs (Triandis, 2001, citat per Ho et al., 2011). A més a més, tal com demostra l’estudi mencionat anteriorment (Trainor i Cirelli, 2015), és més fàcil que els infants segueixin el ritme a partir del ritme marcat per una altra persona i no per una màquina, creant així aquest col·lectiu que comportarà el sorgiment de comportaments pro socials.

1.1. L’empatia i la música

Existeixen dos tipus d’empaties: la cognitiva i l’afectiva (Borke, 1971; Blair, 2005, citats per Dadds et al., 2007). La primera consisteix en la capacitat que té un individu de ficar-se en el lloc d’un altre i entendre el punt de vista i el rol que una persona està adoptant. Per tant, l’individu en qüestió desenvolupa l’habilitat d’entendre i analitzar les emocions en les diferents situacions (Gladstein, 1983, citat per Dadds et al., 2007). Per una altra banda, l’empatia afectiva fa referència a una resposta afectiva adequada cap a un altre individu davant d’una situació concreta. (Hoffman, 1984; Eisenberg i Fabes, 1990, citats per Dadds et al., 2007).

Clarke et al. (2015) afirmen amb el seu article que la música està íntimament relacionada amb la diversitat i inclusió social i cultural, i per tant, de manera indirecta acaba influenciant en l’empatia de les diferents persones que escolten música. Tal com adverteixen Baron-Cohen (2011) i Krznaric (2014) citats per Clarke et al. (2015), l’empatia actualment té molt protagonisme en els debats i xerrades sobre la salut social i mental, provocant que sorgeixin projectes com el Museu de l’empatia (n. d.) , situat a diferents llocs del món: Regne Unit, Brasil, Bèlgica, Irlanda, Estats Units, Sibèria i Austràlia (n.d.). En aquest museu es mostren diferents històries a partir de l’art i des de la perspectiva de gent de diferents indrets, cultures, edats, cultures, gèneres, ètnies i nivells socioeconòmics.

McNeil (1997) citat per Clarke et al. (2015) explica que el fet que un gran nombre de persones puguin escoltar de manera simultània música implica que acabin sincronitzant-se, tal com s’ha pogut observar anteriorment en els estudis de Trainor i Cirelli (2015) i Triandis (2001). El fet de

que un número tant elevat de persones puguin vincular-se entre elles afavoreix el sorgiment de comportaments pro socials, entre ells l'empatia, el comportament protagonista d'aquest treball.

Per una altra banda, existeixen estudis (Watt i Ash, 1998; Livingstone i Thompson, 2009, citats per Clarke et al., 2015) que diuen que la música és capaç de crear una "persona virtual", per aquesta mateixa raó l'empatia acaba trobant-se lligada amb les peces musicals. Això és degut que l'expressió musical de les emocions és molt semblant a la humana, pel que fa a l'expressió vocal i motriu, incloent senyals auditius i gestuals (Juslin i Laukka, 2003; Jackendoff i Lerdahl, 2006; Cox, 2011, citats per Clarke et al., 2015). A part, sembla ser que existeixen estudis que han volgut investigar més enllà de com la música aconsegueix empatitzar amb els sentiments de les persones, basant-se en el fet de que un gran nombre d'individus escolten música trista quan estan tristos, amb l'objectiu principal de sentir-se compresos (Lee, Andrade i Palmer, 2013; Van den Tol i Edwards, 2013, citats per Clarke et al., 2015). Pel que fa a l'expressió de sentiments i enteniment de les dels altres individus, existeixen estudis que parlen sobre la capacitat de la música per treballar aquest aspecte (Krueger, 2014, citat per Clarke et al., 2015), com per exemple les expressions facials mitjançant la música: quan sona una cançó alegre, els individus tendeixen a adoptar una expressió més feliç, influenciats per la música que estan escoltant. Al mateix temps, confirma que la música també ajuda a l'autoregulació de les emocions, un concepte molt important a l'hora de comportar-se de manera empàtica, ja que es té en compte les conseqüències que pot tenir expressar unes emocions d'una manera o una altra.

A més a més, l'empatia i la música inevitablement inclouen la multiculturalitat, ja que actualment, gràcies a les xarxes socials i els diferents mitjans de comunicació, és cada cop més fàcil arribar i conèixer les altres cultures i la música uneix molt fàcilment a la gent d'arreu del món. Alguns estudis asseguren que la música, per tant, pot unir emocionalment a persones de diferents cultures (Balkwill et al., 2004, citats per Clarke et al., 2015) tot i que hi ha estudis d'etnomusicòlegs que desconfien d'aquesta manera tan simple per comunicar-se interculturalment degut als diferents problemes d'interpretació que poden haver-hi (Stock, 2014, citat per Clarke et al., 2015).

Per concloure la temàtica de l'empatia, és interessant destacar estudis on s'ha comprovat que el nivell d'empatia que sent cada individu influencia en els gustos musicals d'aquest i que la música és una gran eina per treballar i augmentar l'empatia (Greenberg et al., 2015). S'explica que, en general, les dones tenen uns nivells d'empatia més alta que els homes, un concepte que es considera important a l'hora de dur a terme aquesta proposta per incrementar l'empatia

mitjançant el mètode Kodály. A l'estudi esmentat, es classifiquen les persones en dos tipus (E: empàtics i S: sistemàtics) i en general els tipus E els hi agrada més la música tranquil·la, més sentimental, relaxant i no agressiva. Mentre que els tipus S senten més atracció per la música moguda, de ritmes més ràpids i agressius. L'estudi també parla sobre els individus que tenen autisme, els quals acostumen a tenir molts problemes a l'hora d'identificar les emocions pròpies i dels altres. En aquests casos, la música més tranquil·la i més sentimental els pot ajudar a treballar l'empatia per la part d'identificar els diferents sentiments i emocions que els hi poden despertar aquest tipus de cançons en ells mateixos. Per tant, aquesta intervenció seria una eina interessant per treballar amb infants que puguin patir autisme a l'hora de treballar les diferents emocions i com identificar-les, tot i que durant l'etapa del segon cicle d'educació infantil és molt difícil diagnosticar a un infant com a autista, tot i que en alguns casos es mostren senyals que clarament mostren aquesta diversitat.

1.2. El mètode Kodály

Zoltán Kodály (1882-1967) va ser un compositor, músic, professor, lingüista i etnomusicòleg hongarès. Va dedicar gran part de la seva vida professional a l'educació musical d'Hongria a partir de la música folklore. A principis de 1900, juntament amb Béla Bartók, va ser quan va iniciar a recol·lectar la música popular que havia al seu país i al adonar-se del poc coneixement musical que hi havia, va decidir dedicar els seus esforços a l'educació i a la millora de qualitat de cant i de coneixement musical dels docents i infants d'Hongria. Aleshores va començar a compondre cançons per a cors infantils, basant-se en la música popular. (Jacobi, 2011).

Aquest treball, tal com va ser el cas de Zoltán Kodály sorgeix de la necessitat d'implicar més la música en el dia a dia dels alumnes de l'etapa infantil, per tal de poder treballar a partir d'aquesta matèria com a eix transversal, és a dir, poder treballar altres conceptes a partir de la basant musical tot i que en un primer instant no sembli que es trobin relacionats. En el cas concret d'aquest treball es pretén millorar l'empatia dedicant més temps a la música en aules de nens i nenes de P5. Kodály això també ho feia, ja que ell considerava que no només era important ensenyar música als infants, els alumnes també considerava que havien d'aprendre a llegir i a escriure música (Sinor, 1986, citat per Jacobi, 2011). Per Kodály, que els infants sabessin llegir i escriure música aportava molts beneficis als alumnes, com per exemple una millora en el sistema ocular i processos cognitius del cervell. Un segon benefici que existeix és que es tracta d'un procés espacial, ja que els infants han d'aprendre la diferència d'altura de les notes i això, en el cas del mètode Kodály es fa amb les mans tal com s'ensenya a la Figura 2, s'anomena

fonomímia. Els infants quan llegeixen i escriuen música aprenen a situar les notes musicals segons la seva altura (Sergent et al., 1992, citats per Jacobi 2011).

Cal recalcar que el mètode Kodály va ser i segueix sent una gran eina pels docents d'arreu del món a l'hora d'ensenyar la música i els diferents aspectes musicals als infants. Ja que es tracta d'un mètode fet expressament per ajudar als mestres a incloure l'ensenyament de la música des de que els alumnes són petits i encara es troben dins de l'etapa educativa d'infantil, ja que segons Kodály com abans aprenguin música, millor (Göktürk, 2015). Kodály creia que el canvi necessari per incloure la música des de que els alumnes comencen l'escola, començava en la formació dels mestres, ja que l'educació de la gran majoria no s'havia focalitzat en la música. Kodály escrivia oracions com: "Music for everyone and Children must learn to read music when they learn to read" (Göktürk, 2015, p. 182). Aquesta oració, traduïda seria així: Música per a tothom i Els nens han d'aprendre a llegir música quan aprenen a llegir. Amb la primera oració, amb "tothom" Kodály fa referència als educadors i educadores, donant el protagonisme que abans s'ha mencionat. Un aspecte molt interessant del mètode Kodály és que es tracta d'una barreja d'altres mètodes de diferents parts del món, per exemple: el solfeig prové d'Itàlia, les síl·labes rítmiques provenen de França i moltes tècniques de solfeig estan basades en el treball de Jaques-Dalcroze. L'únic que realment va suposar una invenció per part de Kodály és la manera en la que va ajuntar tots els diferents mètodes i els va adaptar per poder ser aplicats en nens i nenes de l'etapa infantil (Choksy, 2001, citat de Göktürk, 2015).

El cant per Kodály era una de les millors eines per aprendre música i els diferents aspectes musicals, ja que el considerava l'eina musical més natural que posseeixen els individus (Choksy, 1974, citat per Göktürk, 2015). Per aquesta mateixa raó, en la present intervenció es podrà observar com les activitats que la conformen, en general, giren al voltant del cant dels propis infants i del/ de la docent. Un altre punt al que Kodály atorgava molta importància és a la música folklore, ja que considera que la culturalització havia de començar en la pròpia cultura, ja que els infants en general acostumen a veure més fàcil aprendre cançons en la seva llengua materna (Choksy, 1974; Madden, 1983, citats per Göktürk, 2015). En la present intervenció s'utilitzarà

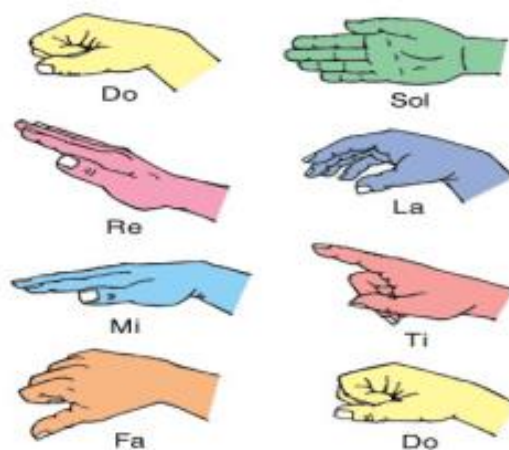

Figura 2. Kodály and Orff: A comparison of two approaches in early music education, Göktürk, 2015. Com es representen les notes musicals amb el mètode Kodály. Anomenat fonomímia.

música popular catalana, però també es farà ús d'altres cançons que provenen d'altres cultures per tal de poder treballar de manera més directa amb la multiculturalitat de les aules actuals, i com a conseqüència en l'empatia entre els infants.

Un altre exercici que destaca dins del mètode Kodály és relacionar síl·labes diferents a cada nota per tal de que els infants siguin conscients de la seva duració. S'anomenen síl·labes de durada de ritme i a la figura 3 es pot veure com en els cas dels Estats Units han anomenat cada nota amb una síl·laba. Cal recalcar que cada país que ha decidit aplicar el mètode Kodály ha associat una síl·laba diferent a cada nota. Amb aquest exercici els infants acaben interioritzant que, per exemple, una blanca dura més que una negra i que una corxera dura més que una negra d'una manera més visual per ells i adaptada a les seves capacitats i coneixements. (Göktürk, 2015).

Figura 3. Kodály and Orff: A comparison of two approaches in early music education, Göktürk, 2015. Com es representa la duració de cada nota musical a partir de síl·labes.

Per tal de poder comprendre correctament la manera en la que es pot aplicar el mètode Kodály, es poden visualitzar els vídeos de Newlin (2013) i de Mathias (2003). Es pot veure la metodologia que utilitzava Kodály al posar en pràctica el seu mètode: jugar mentre els infants aprenien música a través de cançons populars. També es poden observar alguns exercicis que els individus han de realitzar en gran grup o en parelles, fent possible que es pugui adquirir un sentiment de grup i desenvolupar actituds pro socials, tal com es pretén en aquesta proposta.

Existeixen molts recursos digitals, per tal de que es trobin a l'abast de manera internacional, pel docents d'educació infantil. Per exemple, les pàgines web de Kodaly Center (n.d.) i la de The Alliance for Active Music Making (n. d.). En la primera pàgina es troben recursos didàctics que contenen cançons i jocs per cantar i tocar aquesta cançó amb els infants a l'aula. Una particularitat molt interessant és que l'individu que accedeixi a aquesta pàgina pot buscar cançons de diferents països i cultures, tot i que del que s'ha comprovat que hi ha més es tracta de material en llengua anglesa. Per una altra banda, la segona pàgina web ofereix recursos que

parlen sobre diferents mètodes, entre ells: Kodály, Orff, Gordon i Dalcroze, on es poden trobar conferències gravades com les de Mathias (2003) i Newlin (2013), citades anteriorment.

2. Intervenció

2.1. Objectius de creació de la intervenció

- Incloure propostes musicals basades en el mètode Kodály per incrementar el nivell del comportament pro social de l'empatia afectiva en infants de P5, mitjançant qüestionaris i proves per infants, pares i mestres, per poder avaluar-ho.
- Incloure propostes musicals basades en el mètode Kodály per incrementar el nivell del comportament pro social de l'empatia cognitiva en infants de P5, mitjançant qüestionaris i proves per infants, pares i mestres, per poder avaluar-ho.

2.2. Disseny de la intervenció

La intervenció proposada per aquest estudi es tracta d'una activitat per a fomentar l'empatia mitjançant el mètode Kodály en infants de P5, és a dir, d'entre 5 i 6 anys, durant tot el curs acadèmic. La intervenció tractarà cançons i ritmes basats en diferents cultures i llengües, tot i que el català i el castellà seran els idiomes més utilitzats en les peces musicals que s'utilitzaran. Cal recalcar que, tal com s'ha especificat anteriorment, s'avaluarà els dos tipus d'empaties que existeixen, la cognitiva i l'efectiva, sent aquest el tema principal pel que es realitza la intervenció, posicionant el fet d'aprendre cançons i peces musicals en segon terme.

La intervenció pretén demostrar que a partir de la música i el mètode Kodály d'ensenyament musical (variable independent), es fomenta l'actitud pro social de l'empatia cognitiva i afectiva (variables dependents). Al mateix temps es tindran en compte altres variables estranyes com per exemple el gènere, l'edat exacte de cada infant i el nivell socioeconòmic i l'entorn més proper de cada un dels participants que formin part d'aquest estudi, pel qual es repartirà un qüestionari a totes les famílies participants que més endavant s'especificarà.

La intervenció s'ha dissenyat tenint en compte la informació reflectida a la introducció, on s'han explicat conceptes sobre la relació de la música i l'empatia i l'origen i en què consisteix el mètode Kodály, el qual serà el que s'utilitzarà en aquest estudi. A més a més, també s'ha confeccionat la

intervenció a partir dels fonaments empírics exposats a continuació, realitzant-se una barreja de la informació que s’ha cercat i s’ha cregut més rellevant per poder dur a terme aquest estudi:

Taula 1. Elements de la intervenció amb els fonaments empírics.

Aspecte	Justificació o fonamentació en antecedents empírics	Cita textual
Seguir el mètode Kodály.	Basat en la taula que confecciona Barret et la. (2022) on es poden observar les millors nou pràctiques per cantar, tocar instruments i de moviment a partir de la música.	Barrett et al., 2022, p. 386.
Utilitzar la percussió corporal per sincronitzar als infants.	Segons Trainor i Cirelli (2015), quan els individus realitzen moviments sincronitzats sorgeixen efectes pro socials. Aquests efectes poden sorgir amb o sense música, tot i que quan els individus escolten música es tendeix a crear un context ideal ja que és una bona ajuda per sincronitzar els moviments.	Trainor i Cirelli, 2015, p. 45.
Incloure a partir de la música.	L’estudi de Welch et al. (2014) suggereix que els infants amb una formació musical més avançada acostumen a estar més inclosos en l’àmbit social.	Welch et al., 2014, p. 8.
Utilitzar el cant directe.	A l’estudi de Gerry et al. (2012) es parla sobre la manera en la que tenen els pares de crear vincle amb el seu fill/a en la interacció social, la qual és a partir del cant. A més a més, s’explica que els infants en general, prefereixen escoltar a un altre individu cantar abans que escoltar la cançó des d’un altaveu, per exemple.	Rock et al., 1999; Trainor, 1996; Trehub i Trainor, 1998, citats per Gerry et al., 2012, p. 400)
Utilitzar l’aprenentatge cooperatiu per desenvolupar empatia.	Garton i Gringart (2005) en el seu estudi especifica que l’aprenentatge cooperatiu és una estratègia d’aula per treballar l’empatia amb els infants, ja que els infants coneixen diferents maneres d’aprendre i s’uneixen més a l’hora de resoldre de manera col·laborativa els problemes.	Segons Cotton, 2001, citat per Garton i Gringart, 2005, p. 19.
Utilitzar l’ensenyament entre iguals per adquirir empatia.	Segons Kirschner i Tomasello (2010), citats per Gerry et al. (2012), el fet de realitzar músic amb altres persones condueix a una millor cooperació social. En l’estudi es demostra que els infants de 4 anys els hi sorgeix de manera espontània voler	Kirschner i Tomasello, 2010, citats per Gerry et al., 2012, p. 400.

	ajudar als seus companys i companyes juntament amb un comportament cooperatiu quan treballen entre ells i elles.	
Que els infants reconeguin als seus companys i companyes com a éssers socials.	Segons Trainor i Cirelli (2015) després de seguir el ritme de la música de manera conjunta ajuda a que els infants vegin a la resta d'individus com a agents socials com ells. Per tant, sorgeix la percepció social i com a conseqüència els comportament pro socials o altruistes.	Trainor i Cirelli, 2015, p. 46.
Ensenyar cançons i ritmes mitjançant el comportament prosocial d'ajudar als altres.	Segons Trainor i Cirelli (2015) els infants poden seguir el ritme de manera més precisa quan ho segueixen d'un altre individu, en comptes d'una màquina, com un altaveu per exemple.	Trainor i Cirelli, 2015, p. 47.
Millorar el desenvolupament de les habilitats socials dels infants amb música.	Segons Humpal, (1991); Peretz, (2005); Blanford i Duarte, (2004); Humpal, 1991, citats per Rickard et al. (2012) l'educació musical requereix participació i treball en grup, provocant que sigui un mitjà molt efectiu per desenvolupar la cohesió social.	Humpal, 1991; Peretz, 2005; Blanford i Duarte, 2004; Humpal, 1991, citats per Rickard et al. 2012, p. 294.
Treballar l'autoestima dels infants mitjançant el mètode Kòdaly de manera lliure.	A l'estudi de Rickard et al. (2012) s'explica que el mètode Kodály atorga llibertat perquè els nens i nenes siguin els que dirigeixin l'activitat de grup. Això provoca que l'autoestima de cada infant pugui incrementar per atorgar-li el valor de ser suficient per dirigir, i al mateix temps augmenta la implicació de tots els infants i el sentiment de ser un individu competent.	Segons Rickard et al. (2012), p. 304.
Utilitzar jocs musicals d'imitació entre iguals per millorar l'empatia dels infants dels diferents grups.	Estudis com el de Frith i Frith (2006) citats per per Rabinowitch et al. (2012), expliquen que la imitació i repetició de frase musicals i moviments pot millorar el fet de compartir com es sent cada individu i ajuda a entendre i a experimentar en primera persona l'empatia.	Frith i Frith, 2006, citats per per Rabinowitch et al., 2012, p. 2.
Canviar la conducta amb	A l'estudi de Trehub i Schellenberg (1995) citats per Ilari (2016) s'explica que els infants, des de ben petits, són influenciats a canviar el seu comportament a partir de la música que	Segons Trehub i Schellenberg, 1995,

l'ajuda de les peces musicals.	escolten. Un clar exemple és quan escolten una cançó de bressol i s'adormen.	citats per Ilari 2016, p. 33.
Seguir el ritme en grup a partir del moviment corporal.	Basat en un estudi de Endedijk et al. (2015) citat per Ilari (2016), on s'explica com els infants van sincronitzant entre ells de manera gradual, el seu cos al ritme de la música.	Endedijk et al., 2015, citat per Ilari, 2016, p. 33.
Aconseguir que els diferents grups d'infants es sentin més units a partir de la música.	Estudis de Huron (2001) i Cross (2009) citats per Rabinowitch et al. (2012) demostren que quan dos o més individus toquen la mateixa música junts, es desenvolupa un sentiment d'unió entre ells.	Huron, 2001; Cross, 2009, citats per Rabinowitch et al., 2012, p. 1
Treballar diversitats amb l'ajuda de la música.	Grey (2019) explica en el seu article que es pot utilitzar la diversitat per transformar l'aula en una experiència dinàmica i positiva pels infants.	Gray, 2019, p. 67.
Avaluar l'empatia a partir de preguntes als pares i al docent.	Basant-se en el sistema de mesura de Griffith s'avalua als infants mitjançant preguntes que les famílies i el tutor respondran mitjançant l'observació.	Griffith Empathy Measure, aplicada i citada per Dadds et al., 2008, p. 116.
Avaluar l'empatia a partir d'una activitat d'explicar històries.	Quan es tracta d'avaluar als infants per tal de poder assegurar que poden mostrar comportaments pro socials (empatia) iguals, es realitzen un seguit d'activitats avaluatives que pels infants seran com un joc, com en aquest cas escoltar unes històries.	Buckley et al., 1979, p. 329.

La intervenció es durà a terme durant un any sencer d'un curs escolar, 30 minuts cada dia de dilluns a divendres, a una aula de P5 com s'ha especificat des del principi. Sempre es realitzarà a l'aula principal del grup en qüestió, per tal d'evitar desplaçaments que puguin comportar un obstacle a l'hora de dur a terme la proposta i, al mateix temps, per aconseguir incloure la música encara més en el dia a dia dels infants i, per tant, aconseguir atorgar-li més protagonisme, tal com s'explicava dins de l'apartat d'introducció. Es pretén realitzar sessions de només 30 minuts ja que al ser un grup d'infants de P5, es considera que aquesta franja de temps és la més adequada per tal de mantenir l'interès dels infants i al mateix temps no atabalar-los amb molta

informació de cop. A més a més, els infants tindran molt protagonisme durant aquestes sessions, on el mestre/a que estigui a càrrec haurà d'atorgar-lis el protagonisme per guiar-se i comprovar si l'interès de l'infant segueix present. Per aquesta mateixa raó, les sessions seran molt flexibles i obertes a diferents contratemps, un aspecte molt habitual dins de les aules d'infantil. Les sessions s'organitzaran de la següent manera:

Taula 2. Organització temporal d'una sessió.

10 minuts	15 minuts	5 minuts
Inici de la sessió. Aquí el/la començarà la sessió amb els infants en rotllana amb una cançó de benvinguda i explicant en què consisteix l'activitat que realitzarà en aquesta sessió.	Activitat diferent segons la setmana (cant, percussió corporal i instruments). S'introdueix la cançó o peces musicals en les que es treballaran en els primers dies de manera més general i progressivament en parelles i grups.	Fi de la sessió. Els infants posicionaran en rotllana junt amb el/la docent i acomiadaran la sessió explicant què els hi ha agradat.

A l'apèndix A s'explica d'una manera més detallada què, quan i com es realitza dins de cada sessió diària. Cal recalcar que es tracta d'una temporització aproximada i que poden existir petits canvis, com per exemple que l'inici de la sessió duri cinc minuts en comptes de deu, tot depèn del grup d'infants i de com estiguin durant la sessió en qüestió.

Per una altra banda, la intervenció s'iniciarà en el primer dia de curs i es realitzaran sessions setmanals, és a dir, durant cada setmana es realitzarà una d'aquestes tres maneres de fer música: cant, percussió corporal i instruments. La idea principal és intercalar-les per tal de mantenir l'interès dels infants en cada una de les maneres de fer música, a la figura 4 es pot observar la programació completa del curs escolar 2022-2023. En el cas dels festius i dels dies de lliure disposició que cada escola dugui a terme, la programació és flexible, com per exemple, en aquest exemple no s'ha tingut en compte els dies festius de setmana santa dels que les escoles acostumen a disposar.

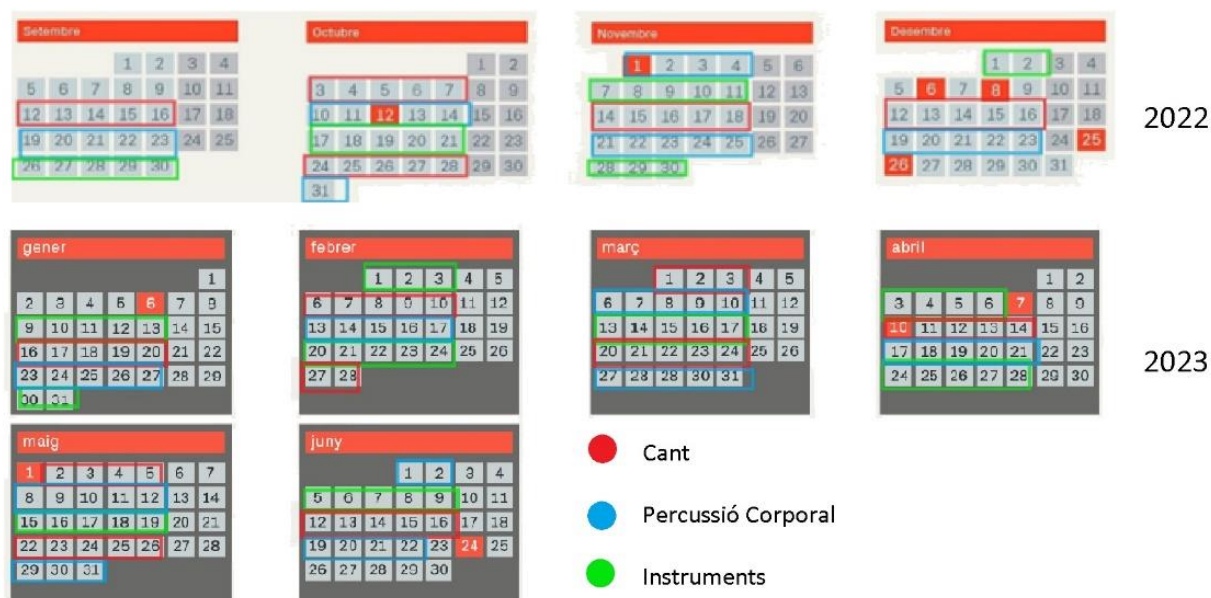

Figura 4: programació anual del curs 2022-2023.

Per una altra banda, el tipus d'activitats en el que es centraran cadascuna de les maneres de fer música són les següents:

- **Cant:** activitats on els infants han de cantar una cançó de manera conjunta, en rotllana, fent un ball, movent-se per l'aula, utilitzant les mans per fer símbols o picar, cançons per dur a terme rutines com rentar-se les mans i recollir.
- **Percussió corporal:** els infants al principi de curs hauran de seguir un ritme acompanyat per una cançó (escoltada o cantada pel docent i els infants). A mesura que avanci el curs els infants aniran realitzant petits grups per formar els seus propis ritmes corporals, amb un ritme que hauran escoltat de model, ja que en un principi el/la docent acompanyarà molt més als infants per ajudar en la sincronització i creació de ritmes a partir del cos.
- **Instruments:** també s'inclouran activitats on els infants hagin de cantar juntament amb el/la docent. S'utilitzaran en un principi els instruments que siguin coneguts pels infants i a mesura que avanci el curs s'aniran introduint de nous. Principalment es realitzaran activitats on els infants hauran de sincronitzar-se entre ells per seguir el ritme d'una cançó concreta, o bé, inventar-se un ritme amb l'ajuda dels instruments.

A l'apèndix A es podrà veure detalladament una setmana de la intervenció per tal d'observar com es durien a terme sessions de cant, ja que seria molt semblant a les altres maneres de fer música que s'han explicat anteriorment.

Per finalitzar aquest segon apartat, seguint el mètode Kodály, es donarà importància a la música popular i abans de començar la intervenció el/la mestre que la dugui a terme, haurà de tenir en compte els coneixements previs dels infants pel que fa al coneixements de cançons populars. Per exemple, en el cas de que cap infant es sàpiga una de les cançons proposades (en el cas de l'àmbit de cant) es podrà dedicar més temps a la cançó en qüestió, mentre que si saben cantar totes les cançons proposades es podrà dedicar temps a una varietat més àmplia de cançons. Per aquesta mateixa raó, cal tenir en compte sempre el bagatge dels infants i respectar el seu ritme, ja que cal recordar que l'objectiu principal d'aquesta proposta és fomentar l'empatia mitjançant la música i no aprendre cançons o peces musicals.

3. Metodologia

3.1. Objectius de l'estudi

- Comprovar, mitjançant un pretest i un posttest, si incloure propostes musicals basades en el mètode Kodály fomenta l'augment del comportament pro social de l'empatia afectiva en infants de P5.
- Comprovar, mitjançant un pretest i un posttest, si incloure propostes musicals basades en el mètode Kodály fomenta l'augment del comportament pro social de l'empatia cognitiva en infants de P5.

3.2. Mostra proposada

La intervenció es durà a terme a partir de la participació de 16 escoles diferents de tota Barcelona, de les quals totes les línies de P5 hi participaran, per tant aproximadament 700 nens i nenes formarien part d'aquest estudi, 350 infants formarien el grup control i l'altra meitat l'experimental. A l'hora de seleccionar els centres escolars que es mostraran a la taula 3, la intenció principal és que existís varietat pel que fa a l'entorn socioeconòmic i cultural. Per tant, es poden observar escoles dels barris següents: Sarrià, Sant Gervasi, Pedralbes, Trinitat Nova, Roquetes, Ciutat Meridiana, La Sagrera, Vila de Gràcia, Les Corts, La Nova Esquerra de l'Eixample,

Sants-Badal, Sant Genís dels Agudells i Besós-Maresme. A més a més, a la taula es distingeixen tres colors que classifiquen els centres escolars segons el seu nivell socioeconòmic:

- Groc: nivell socioeconòmic baix.
- Gris: nivell socioeconòmic mitjà/mitjà-alt/mitjà-baix.
- Vermell: nivell socioeconòmic alt.

Taula 3. Escoles que participen en l'estudi.

ESCOLA	BARRI	TITULARITAT	GRUP CONTROL/ GRUP EXPERIMENTAL
I.E.T.N.	Trinitat Nova	Públic	Experimental
I.E.M.	Besós-Maresme	Públic	Control
I.E.A.	Roquetes	Públic	Experimental
C.F.G.	Ciutat Meridiana	Públic	Control
E.M.D.M.	Sant Genís dels Agudells	Públic	Experimental
E.I.P.	Nova Esquerra de l'Eixample	Concertat	Control
C.S.J.	Vila de Gràcia	Concertat	Experimental
E.V.G.	Vila de Gràcia	Privat	Control
E.J.	Sants-Badal	Públic	Experimental
E.E.	La Sagrera	Públic	Control
S.C.S.	Sarrià	Concertat	Experimental

C.A.O.L.	Pedralbes	Concertat	Control
E.P.	Sarrià	Concertat	Experimental
A.E.E.	Pedralbes	Privat	Control
E.S.G.	Sant Gervasi	Privat	Experimental
E.S.	Les Corts	Privat/Concertat	Control

Tot i que la titularitat de les escoles no ha estat un punt al que se li hagi donat massa importància, es pot observar que s'ha intentat que existeixi un equilibri entre les diferents titularitat possibles, tot i que la menys present ha estat la privada, ja que en general, el gran número d'escoles d'aquesta titularitat es troben a zones d'un nivell socioeconòmic més aviat alt. Per tant, amb l'objectiu de donar preferència al context socioeconòmic, el nombre de centres privats ha estat menor.

A l'hora d'escollir el grup control i el grup experimental s'ha fet de manera que tots els nivells socioeconòmics estiguessin repartits, donant com a resultat de grups experimentals el següent: 3 escoles de nivell socioeconòmic alt, 2 de nivell socioeconòmic baix i 3 de mitjà/mitjà-alt/mitjà-baix. Mentre que de grup control es troben els següents centres: 3 de nivell socioeconòmic alt, 2 de nivell socioeconòmic baix i tres de mitjà/mitjà-alt/mitjà-baix.

3.3. Variables operacionals

A l'hora de dur a terme aquest projecte s'han de tenir en compte, principalment dos tipus de variables i la relació que hi ha entre elles: les variables independents i les variables dependent. Les independents són la causa responsable del canvi que es produeix en un fenomen o una situació. En canvi, les dependents són el resultat que ha comportat el canvi que ha estat provocat per la variable independent (Kumar, 1999). Per una altra banda, existeixen unes altres variables, les estranyes. Aquestes poden afectar a les variables independents i no estan mesurades dins de l'estudi i poden influir fent que la relació entre les variables independents i les dependents augmenti o disminueixi, és a dir, que influencin més o menys. (Kumar 1999). Un cop es sap en què consisteix cada una de les variables, en aquest estudi s'observen de la següent manera:

Variable independent

En el cas d'aquesta proposta, la variable independent és la intervenció explicada en l'anterior punt i descrita d'una manera més detallada a l'apèndix A.

Variables dependents

Les variables dependents presents en aquest estudi són les següents: El grau d'empatia afectiva i el grau d'empatia cognitiva, mencionades anteriorment a l'apartat d'objectius de la intervenció.

Per tal de mesurar aquestes variables i comprovar si l'aplicació de la intervenció (variable independent) provoca l'augment dels dos tipus d'empaties es realitzaran dos tipus de proves. En primer lloc es confeccionarà un qüestionari el primer dia de la intervenció, és a dir, al principi de curs i al final del curs (posttest i pretest). Aquest qüestionari serà exactament el mateix i està basat en el Griffith Empathy Measure, citat per Dadds et al. (2007). A l'apèndix B es pot observar dos exemples de qüestionaris per pares i per el/la docent, ja que tot i contenir les mateixes preguntes, estan plantejades en diferents paraules per la relació diferent que tenen cadascun d'aquests adults del nen o nena en qüestió. A més a més, també es podrà observar de la manera en la que es puntuaran les respostes d'aquests qüestionaris.

Per una altra banda, l'altra prova que es durà a terme per avaluar el grau d'empatia afectiva i cognitiva en el cas dels infants és diferent, ja que al tractar amb nens i nenes que no saben llegir o bé, estan començant, s'ha pensat que és més pràctic avaluar d'una manera més adequada segons l'edat dels alumnes participants. Aquesta prova es farà el mateix temps que els qüestionaris als pares i al/la docent (l'organització temporal de les proves i els qüestionaris, pretest i posttest, es poden veure a la taula 4) i consisteix en explicar un seguit de quatre històries als infants. D'aquestes històries dues provoquen tristesa al protagonista de la història i les altres dues li provoquen felicitat. Dins d'aquestes històries no hi ha paraules que mostrin afecte o emocions i el sexe del protagonista de la història canviarà segons l'infant que sigui avaluat: si s'avalua a una nena, la protagonista serà una nena i a la inversa. A l'apartat de proposta de recollida de dades i a l'apèndix B es mostraran de manera detallada quatre històries i s'especificarà la manera en la que es puntuarà. Un cop els infants hagin escoltat la història la persona adulta li preguntarà: "Ara que has escoltat la història, com et sents?" Un cop l'infant respongui, se li ensenyaran quatre cares diferents (contenta, trista, enfadada i sense emoció) i se li demanarà: "Mostra la cara que defineixi com t'ha fet sentir aquesta història". Un cop l'infant

ha respost se li tornaran a mostrar les quatre cares diferents (contenta, trista, enfadada i sense emoció) i se li preguntarà el següent: “Com s’ha sentit el nen/nena de la història?”.

Cal afegir que els infants hauran de ser gravats durant el temps en el que escolten les històries i mentre responen, és a dir, durant tot el procés. Per aquesta mateixa raó s’ha confeccionat una autorització, la qual es mostra a l’apèndix B, per demanar permís als pares i tutors legals dels infants per poder gravar als menors. Aquesta manera d’avaluar als infants està basada en l’estudi de Einberg-Berg i Lennon (1980).

Taula 4. Es pot observar l’organització temporal de l’estudi, on el pretest en forma de qüestionaris i proves pels infants es faran durant setembre i octubre i els posttest al juny.

Fases de l’estudi	Mesos calendari acadèmic									
	S	O	N	D	G	F	MÇ	A	MG	J
Pretest dirigit a mestres i famílies i qüestionari nivell socioeconòmic dirigit a famílies										
Pretest dirigit a infants										
Seguiment de la intervenció										
Posttest dirigit a mestres i famílies										
Posttest infants										

Un cop s’hagi realitzat la intervenció es tornaria a realitzar un posttest passat un any després, d’aquesta manera es podrà comprovar si existeixen afectes a llarg termini o no. Així s’aconseguiran uns resultats molt més fiables que tindran en compte un seguit d’aspectes molt més amplis que fent només un pretest i un posttest.

Variables estranyes

Per concloure aquest apartat, s'especificaran les variables estranyes que es tindran compte a l'hora de dur a terme aquest estudi. Una de les variables d'aquest tipus es referiria a les escoles seleccionades, ja que a l'hora d'escollir-les s'ha tingut en compte l'entorn socioeconòmic on es troben cadascuna d'elles. Tot i així, el fet de que una escola es trobi en un context socioeconòmic alt, no implica que tots els alumnes convisquin amb una família d'aquest mateix nivell socioeconòmic. En aquest moment entren les variables estranyes que es tindran en compte, en referència als infants que participin en aquesta proposta. Per començar, la condició socioeconòmica de la seva família serà una de les variables. Com que es tracta d'un concepte subjectiu i és difícil definir certament en quin nivell socioeconòmic es troben les famílies, just abans de començar a fer la intervenció es passarà a les famílies dels infants participants el qüestionari que utilitzen Wilson-Daily et al. (2018), el qual tracta les següents qüestions: el nivell educatiu més alt dels pares/tutors de l'infant, el número de llibres aproximats que té la família a casa, la freqüència en la que la família viatja a l'estranger, si els participants tenen la seva pròpia habitació (no s'ha inclòs si tenen el seu propi escriptori), si la família té ordinador, si tenen internet a casa i el nivell d'ocupació més elevat dels pares, classificat segons la Clasificación Nacional de Ocupaciones de España (INE, 2011, citat per Wilson-Daily et al., 2018). Es pot observar un exemple d'aquest qüestionari a l'apèndix B. I mateix temps, també es tindrà en compte el gènere de cada un dels infants que participen i els anys exactes, ja que és molt probable que quan el curs finalitzi hi hagi infants que ja tinguin 6 anys des de principi d'any mentre que altres no els celebren fins a final d'any, és a dir, quan ja hagin començat el següent curs escolar.

3.4. Proposta de recollida de dades

Tal com s'ha exposat en l'apartat anterior de variables operacionals, es realitzarà la recollida de dades a l'inici de curs, just coincidint amb el començament de la intervenció i al final del curs quan acabi la proposta d'aquest estudi. Això es realitzarà a partir d'uns qüestionaris a pares i mestres (mencionats a l'apartat anterior i exemplificats a l'apèndix B) i d'una prova avaluativa als infants mitjançant quatre històries, la qual també està explicada a l'anterior apartat i exemplificada a l'apèndix B. L'organització temporal de la recollida de dades està exemplificada a la taula 4, mostrada a l'anterior apartat de variables operacionals.

La raó per la que s'ha realitzat una recollida de dades diferent entre els adults i els infants és perquè al tractar-se de nens i nenes de P5 estan començant a familiaritzar-se en escriure i llegir

i per tant no tenen les suficients competències de lectura per poder comprendre i realitzar els qüestionaris. Per aquesta mateixa raó els/les mestres i les famílies formen una part molt important d'aquesta recollida de dades, ja que a partir de les seves observacions podran respondre les preguntes dels qüestionaris i això aportaria una part dels resultats d'aquest estudi. L'altra part important és la dels infants, en la qual s'ha buscat una manera lúdica i entretinguda pels infants que ajudarà a l'adult/a que els examini a esbrinar quin és el grau d'empatia cognitiva i afectiva de cada un dels infants.

En el cas de la prova dels alumnes, la manera en la que es puntuaran les respostes serà la següent: si l'infant contesta de manera totalment correcta (el seu estat d'ànim coincideix amb el que ha de ser en cada història) se li atorgaran 2 punts a la resposta, en el cas de que la resposta no sigui exactament la correcta però es pugui considerar correcta (com per exemple "estic bé" en comptes de dir "estic feliç") se li atorgarà 1 punt. Finalment si la resposta és incorrecta la puntuació serà 0. Aquest sistema de codificació està basat en el que utilitzen Levine i Hoffman (1975), citats per Eisenberg-Berg i Lennon (1980).

Per una altra banda, el qüestionari de les famílies i els/les mestres es puntuarà tenint en compte l'escala Likert, utilitzada en el Griffith Empathy Measure per Dadds et al. (2007), amb les puntuacions des de molt desacord (-2) fins a molt d'acord (+2).

És important que aquesta recollida de dades sigui de cadascun dels infants, tant dels grups control com experimentals, ja que l'objectiu d'aquest estudi és comprovar si l'aplicació d'aquesta intervenció ajuda a fomentar els dos tipus d'empatia ja mencionades anteriorment, per aquesta raó el procés de recollida de dades junt amb el d'anàlisi serà molt complex i comportarà bastant de temps.

3.5. Proposta d'anàlisi de dades

Un cop s'han recollit les dades mitjançant els qüestionaris i les proves es realitzarà una comparació dels tres punts de vista diferents que s'hauran recopilat: família, mestre i infant. Aquest punt és molt important, ja que es posaran en comú totes les respostes que s'han obtingut a partir dels qüestionaris (resposos a partir de l'observació realitzada pels adults implicats) i de les històries que se'ls hi han explicat als infants per tal de poder veure si la seva empatia afectiva i cognitiva ha augmentat, o en cas de que l'estudi no funcioni com s'espera, disminueixi.

Els resultats que s'analitzaran seran els de totes aquestes respostes, convertides en una sola en el cas de cada infant, com es pot veure gràficament a la figura 5.

El mètode d'estudi de *before and after* pot ser molt beneficiós, el qual consisteix en observar l'estat dels individus que s'estudien abans i després de realitzar la proposta en qüestió (Kumar, 1999). Per aquesta mateixa raó, tal com s'ha mencionat anteriorment, per dur a terme la intervenció i comprovar el seu efecte en els individus, es realitzaran un posttest i un pretest en forma de qüestionaris per famílies i mestres i com a una prova en el cas dels infants.

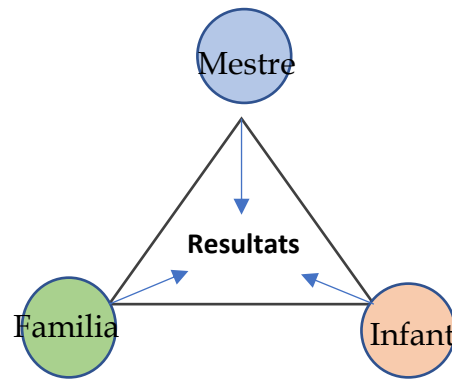

Figura 5. Representació gràfica de la comparació de les tres respostes i de com s'extreuen els resultats que cal analitzar.

Cal recalcar, que s'utilitzarà el sistema ANCOVA l'anàlisi de les covariàncies que es podran observar durant aquest estudi. Tal com expliquen Dugard i Todman (1995), comparant els dos mètodes d'anàlisi de dades (ANOVA i ANCOVA) consideren que aquest últim finalment proporciona un anàlisi molt més fiable per la majoria d'estudis, ja que en el cas de l'ANOVA no es tenen tan en compte el gran nombre de variables estranyes, les quals hem comentat a l'apartat de variables operacionals. En canvi, el sistema ANCOVA es considera molt més fiable ja que té molt més en compte aquest tipus de variables, les quals en moltes ocasions provoquen que els resultats dels estudis difereixin i acaben influenciant, ja sigui de manera positiva o negativa, en el resultat final. Si no es tenen en compte, les persones que realitzin l'estudi en qüestió, no sabran amb exactitud fins a quin punt ha estat influent el seu estudi en els resultats finals. Per aquesta raó, cal realitzar un estudi de regressió a partir del sistema ANCOVA, i d'aquesta manera estimar les relacions entre variables.

És important utilitzar un bon sistema d'anàlisi de dades ja que l'aprenentatge és un procés molt complex i pot ser influenciat per molts factors, entre ells les variables estranyes que s'han especificat a l'apartat de variables operacionals. Factors com el gènere dels individus, estat emocional i edat, juntament amb el seu entorn familiar i social, poden proporcionar uns resultats totalment diferents, provocant que es vegin afectats. Per tant, l'anàlisi de les dades que es recolliran durant la intervenció amb l'ajuda dels pretest i posttest anirà més enllà que una simple comparació dels resultats d'un abans i després, ja que es tindran en compte altres factors que puguin influenciar en el present estudi.

3.6. Hipòtesis

Tenint en compte els dos objectius d'estudi plantejats, es plantejaran dos tipus d'hipòtesis. Tal com indica Kumar (1999) existirà la nul·la on no hi haurà diferència entre el grup control i l'experimental (la proposta no ha funcionat com s'esperava) i l'altra serà la hipòtesis de diferència, on s'esperen uns resultats diferents tot i que sense saber el grau exacte.

Hipòtesis de l'objectiu 1:

H1₀: La inclusió de propostes musicals basades en el mètode Kodály no fomenta significativament l'augment de l'empatia afectiva en infants de P5.

H1: La inclusió de propostes musicals basades en el mètode Kodály fomenta significativament l'augment de l'empatia afectiva en infants de P5.

Hipòtesis de l'objectiu 2:

H2₀: La inclusió de propostes musicals basades en el mètode Kodály no fomenta significativament l'augment de l'empatia cognitiva en infants de P5.

H2: La inclusió de propostes musicals basades en el mètode Kodály fomenta significativament l'augment de l'empatia cognitiva en infants de P5.

Cal tornar a recalcar que els resultats que reflecteixen aquestes hipòtesis són generals i s'ha de tenir en compte que l'aprenentatge és un procés que implica temps i és complex. Per tant, cada individu el du a terme al seu propi ritme i de maneres diferents. A més a més, també s'ha de tenir en compte que els resultats poden variar segons el centre escolar, degut a la gran diferència entre nivells socioeconòmics i alumnes que en formin part. Incloent, per tant, les variables estranyes que s'han nombrat anteriorment, les quals poden provocar variabilitat en els resultats finals de la proposta. L'empatia es relaciona en moltes ocasions amb el caràcter de cada individu i la seva condició mental i física i, per exemple, podria existir un cas d'un infant que ha començat l'estudi amb un nivell d'empatia més alt que al final de la intervenció. Això podria ser perquè a casa seva hi hagut problemes entre els pares o qualsevol factor que pugui afectar directament a la seva vida personal.

Per una altra banda, l'estat emocional de l'infant el dia que realitza la prova també pot influir molt, ja que potser està més sensible, trist, enfadat. Cal tenir en compte factors com els

contratemps, els quals són bastant comuns en el dia a dia de les escoles, i més en el cas de l'etapa d'infantil.

3.7. Limitacions previstes

La principal limitació que es presentarà en aquest treball és el fet de que és necessària avaluar als infants d'una manera específica per poder apropar-se al resultat més verídic possible. Es sap que els infants en moltes ocasions saben el que els adults esperen escoltar, i com a conseqüència poden donar respostes que realment no són les que pensen en exactitud. Per ètica cap als infants que participin en aquest estudi, no es pot accedir a la seva activitat cerebral per saber si menteixen o si senten algun tipus d'empatia cap a un company o companya i per tant, els resultats s'hauran de basar en les paraules i respostes que ofereixin els nens i nenes.

Per una altra banda, es gravarà als infants per tal que la recollida i anàlisi de dades sigui més fluida i fàcil a continuació. Existeix la possibilitat de que una família no estigui d'acord en deixar que el seu fill/a sigui gravada i en aquest cas la recopilació de dades es veuria limitada.

Finalment, l'empatia es tracta d'un comportament prosocial que és molt subjectiu i, tot i que s'han fixat unes variables concretes amb uns qüestionaris i respostes escollits específicament per aquesta proposta, segueixen presents les variables estranyes, citades anteriorment, les quals poden alterar els resultats d'aquest estudi, juntament amb les diferents respostes dels infants, mestres i famílies. En aquest últim punt cal tornar a recalcar que l'estudi pot afectar de maneres molt diverses en les escoles proposades, degut als diferents nivells socioeconòmics principalment, i a les diferències personals que presentarà cada infant. El fet que s'hagin afegit les variables estranyes en aquest últim punt, no implica que la variabilitat socioeconòmica suposi una limitació en l'estudi present, sinó que a l'hora de controlar aquestes variables per recollir i analitzar dades pot suposar una limitació en sí, degut a les mancances que poden existir en la manera de mesurar aquestes dades.

3.8. Aspectes ètics

Per finalitzar l'apartat de metodologia, caldria afegir que un cop es conclouï l'estudi i es confeccionin les conclusions segons els resultats obtinguts, es repartirà a les famílies i mestres dels participants per tal que puguin ser conscients de l'estudi del que hauran format part durant tot un curs escolar. A més a més, les famílies que no vulguin participar en aquesta proposta

seran lliures d'escollir-ho i, de la mateixa manera, per qualsevol raó personal podran deixar de participar en l'estudi sense cap compromís.

A més a més, durant aquest estudi totes les dades serien confidencials i en el cas de que existís algun tipus d'informació que identifiqués a l'infants, escola o a la família en qüestió, s'esborraria, amb el principal objectiu de mantenir en incògnit la identitat dels participants i respectar la privacitat de cadascun dels individus.

Referències bibliogràfiques

- Barrett, J., Schachter, R., Gilbert, D. i Fuerst, M. (2022). Best Practices for Preschool Music Education: Supporting Music-Making Throughout the Day. *Early Child Education Journal*, 50, 385-397.
- Buckley, N., Siegel, S. L. i Ness, S. (1979). Brief reports. Egocentrism, Empathy, and Altruistic Behavior in Young Children. *Developmental Psychology*, 15 (3), 329-330.
- Clarke, E., DeNora, T. i Vuoskoski, J. (2015). Music, empathy and cultural understanding. *Physics of Life Reviews*, 15, 61-88.
- Dadds, M. R., Hunter, K., Hawes, D. J., Frost, A. D. J., Vassallo, S., Bunn, P., Merz, S, i Masry, Y. E. (2007). A Measure of Cognitive and Affective Empathy in Children Using Parent Ratings. *Child Psychiatry and Human Development*, 39(2), 111–122.
- Departament d'Ensenyament. Generalitat de Catalunya (n.d.). *Cançons populars i tradicionals a l'escola*. Recuperat de https://educacio.gencat.cat/web/.content/home/departament/publicacions/monografies/cancons-populars-tradicionals-escola/cancons_populars_tradicionals_lescola.pdf
- Dugard, P., & Todman, J. (1995). Analysis of Pre-test-Post-test Control Group Designs in Educational Research. *Educational Psychology*, 15(2), 181–198.
- Eisenberg-Berg, N. i Lennon, R. (1980). Altruism and the Assessment of Empathy in the Preschool Years. *Child Development*, 51 (2), 552-557.
- Garton, F, A. i Gringart, E. (2005). The development of a scale to measure empathy in 8- and 9-year old children. *Australian Journal of Education and Developmental Psychology*, 5, pp 17-25.
- Gerry, D., Unrau, A., i Trainor, L. J. (2012). Active music classes in infancy enhance musical, communicative and social development. *Developmental Science*, 15(3), 398–407.
- Gray, A, D. (2019). Equity in Music Education. Cultural Diversity in the Music Classroom—EMBRACE the Challenge. *Music Educators Journal*, 106, 66-68.
- Greenberg, M, D., Rentfrow, J, P. i Baron_Cohen, S. (2015). Can Music Increase Empathy? Interpreting Musical Experience Through The Empathizing–Systemizing (E-S) Theory: Implications For Autism. *Empirical Musicology Review*, 10 (1), 79-94.
- Göktürk, C, D. (2015). Kodály and Orff: A comparison of two approaches in early music education. *Journal of Social Sciencies*, 8 (15), 179-194.

- Ho, P., Tsao, C, I, J., Bloch, L. i Zeltzer, K, L. (2011). The Impact of Group Drumming on Social-Emotional Behavior in Low-Income Children. *Evidence-Based Complementary and Alternative Medicine*, 2011, 1-14.
- Ilari, B. (2016). Music in the early years: Pathways into the social world. *Research Studies in Music Education*, 38(1), 23–39.
- Jacobi, B. S. (2011). Kodály, Literacy, and the Brain. *General Music Today*, 25(2), 11–18.
- Kumar, R. (1999). *Research methodology: A step-by-step guide for beginners*. Sage Publications Limited.
- Rabinowitch, T, C., Cross, I. i Burnard, P. (2012). Long-term musical group interaction has a positive influence on empathy in children. *Psychology of Music*, 41 (4), 1-15.
- Rickard, N. S., Appelman, P., James, R., Murphy, F., Gill, A., & Bambrick, C. (2012). Orchestrating life skills: The effect of increased school-based music classes on children’s social competence and self-esteem. *International Journal of Music Education*, 31(3), 292–309.
- Trainor, L. J., i Cirelli, L. K. (2015). Rhythm and interpersonal synchrony in early social development. *Annals of the New York Academy of Sciences*, 1337, 45–52.
- Welch, G. F., Himonides, E., Saunders, J., Papageorgi, I., i Sarazin, M. (2014). Singing and social inclusion. *Frontiers in Psychology*, 5, 803, 1-13.
- Wilson-Daily, A., Kimmelmeier, M. i Prats, J. (2018). Intergroup contact versus conflict in Catalan high schools: A multilevel analysis of adolescent attitudes toward immigration and diversity. *International Journal of Intercultural Relations*, 64, 12-28.

Pàgines web i vídeos consultats:

- El Canto del Pilinchi. (n.d.). *TIC-TAC (Programa de ejercicios diarios de Kodály)*. [Vídeo]. Consultat des de <https://www.youtube.com/watch?v=9xTzNKBwZOG>
- Empathy Museum (n.d.). Recuperat el 16 d’abril, de <https://www.empathymuseum.com/>
- Fuertes, C. (n.d.). XTEC. *Canciones populares de Europa. La gallina ponicana*. Recuperat el 19 de maig, de http://www.xtec.cat/monografics/rtee/europa/179es/partitura_esp.htm
- Holy Names Univerity. (n.d.). Kodály Center. The American Folk Song Collection. Recuoerat el 1 de maig de 2022, de <https://kodaly.hnu.edu/collection.cfm>
- Mathias, S. (2003). Four Variations on a Theme: Kodály Approach. Consultat des de: <https://www.allianceamm.org/videos/kod%C3%A1ly-mathias-03/>

- Newlin, G. (2013). Kodály Approach. Consultat des de <https://www.allianceamm.org/videos/kod%C3%A1ly-newlin-13/>
- The Alliance for Active Music Making (n.d.). Recuperat el 20 d'abril, de <https://www.allianceamm.org/resources/kod%C3%A1ly/>

Apèndix A

Planificació de la intervenció

En aquest apèndix es pot veure en detall la planificació d'una setmana de la intervenció, amb l'objectiu principal que el consultant pugui entendre millor com es durà a terme i s'aplicarà dins de l'aula cadascuna de les maneres de fer música plantejades (cant, percussió corporal i instruments), ja que les tres es duran a terme d'una manera semblant. Cal recalcar que la intervenció té un format molt flexible i que la duració de cada activitat és aproximada. Això vol dir que si el grup d'infants un dia es troba més receptiu i participa de manera més freqüent, l'activitat pot durar uns minuts més, mentre que sí els infants es troben poc motivats i desconcentrats, la proposta aquest dia en concret pot tenir una duració més curta.

La manera d'abordar les diferents cançons i peces musicals està basada en el mètode Kodály, el qual es poden veure activitats basades en ell a la pàgina web de The Alliance for Active Music Makin (n. d.), on es poden visualitzar vídeos de sessions formatives per Mathias (2003) i Newlin (2013).

Per la part de l'elecció de les cançons i peces musicals ha estat una tria personal, basada en el folklore musical català, barrejant alguna peça d'altres cultures per animar i ampliar les diversitats culturals i personals dins de l'aula, el qual es tracta d'un concepte que té molt protagonisme a l'hora d'incrementar l'empatia, tal com s'ha especificat anteriorment, a l'apartat d'introducció.

Planificació de la intervenció

La setmana de cant serà del 6 de febrer de 2023 fins al 10 de febrer (vermell), la de percussió corporal del 13 al 17 (blau) i la de instruments del 20 al 24 (verd), com es pot veure en el calendari de la figura 6, on es troba marcada la tres setmana que es detallarà a continuació.

Tant el cant, la percussió i els instruments tindran la mateixa estructura d'organització, tal com s'ha detallat a la taula 2 de l'apartat de la intervenció. Primer es durà a terme una activitat de benvinguda amb l'ajuda d'una cançó, la qual poden escollir els nens i nenes si ho desitgen i tindrà una durada d'uns 10 minuts aproximadament. A continuació es realitzarà l'activitat de la cançó o peça musical principal durant uns 15 minuts. Finalment es

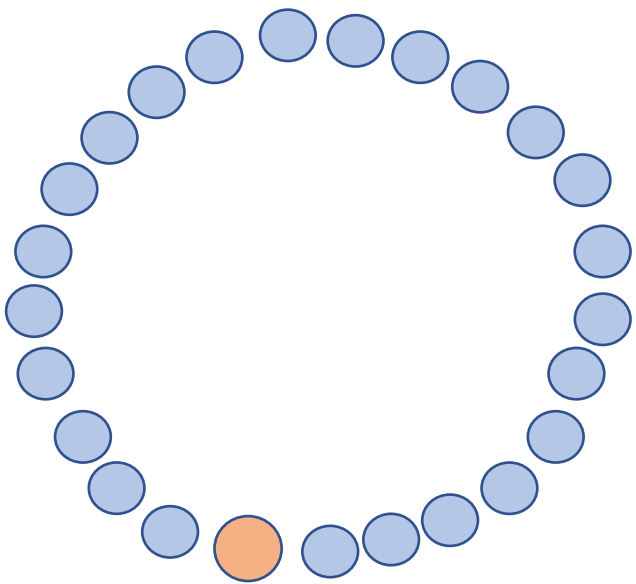

Figura 6. Es mostren les 3 setmanes que s'exemplifiquen en aquest apèndix, de color vermell cant, blau percussió corporal i verd instruments.

dedicaran 5 minuts a acomiadar la sessió amb una assemblea.

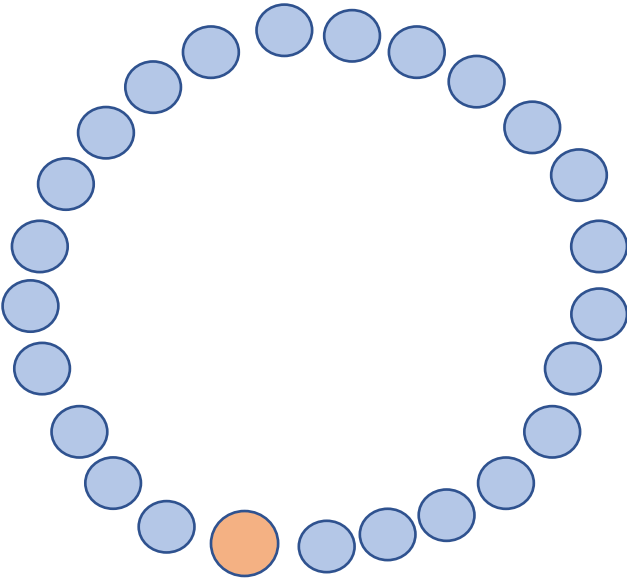
Setmana de cant. 06/02/2023

Taula 5. Activitat de benvinguda on s'especifica la temporització, l'organització espacial, la metodologia i el desenvolupament de l'activitat.

Activitat de benvinguda	
Temporització	10 minuts aproximadament
Organització en l'espai i metodologia	En el dibuix es pot observar com els infants (blau) i el/la docent (vermell) es trobarien posicionats en rotllana, observant les cares de totes i tots els seus companys i companyes. La metodologia que la mestra utilitzarà durant aquesta activitat de benvinguda es basarà en atorgar protagonisme a l'infant, per tant serà no directiva i només ajudarà a guiar la intervenció sobretot a l'inici d'aquesta, quan els infants encara no sàpiguen ben bé el que han de fer.
Desenvolupament	La mestra demanarà al grup d'infants que es posicionin en rotllana per donar inici a la intervenció del dia en qüestió. Aquest moment s'utilitzarà per presentar la cançó que es tractarà en el següent apartat de la sessió i per preguntar als infants si coneixen la peça musical, en quin tema es

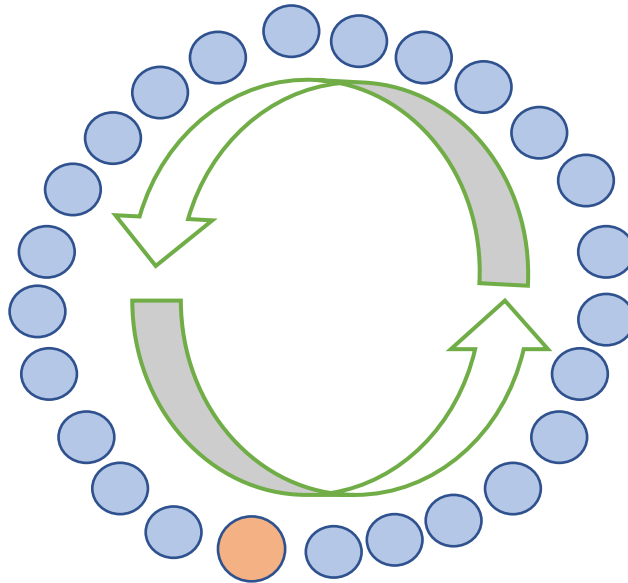
	centra la cançó, si tenen ganes, ... realitzar un seguit de preguntes per tal de captar l'interès dels infants. Els protagonistes d'aquesta activitat seran els infants, tal com s'ha especificat anteriorment, i el/la docent només dirigirà l'activitat per tal d'assegurar la participació dels infants i que el grup sigui conscient de quina cançó es treballarà en aquesta sessió.

Taula 6. Es detalla en què consisteix l'activitat i la metodologia, temporització i organització espacial que es segueix.

Activitat central: Volta cap aquí, volta cap allà (partitura disponible a la figura 8)	
Temporització	15 minuts aproximadament
Organització espacial i metodologia	En el dibuix 1 es veu com es posicionaran els infants quan s'aprenen la lletra de la cançó. Dibuix 1

Organització espacial i metodologia

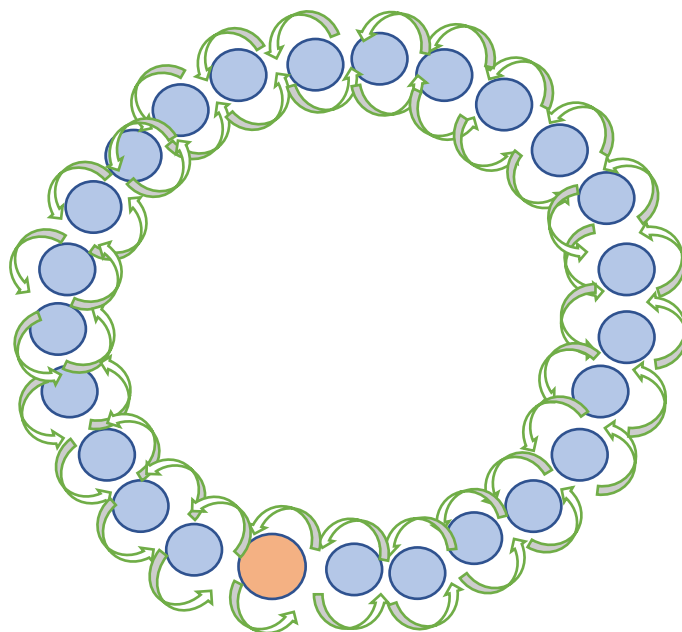
En el dibuix 2 es pot veure quan els infants un cop han après la cançó comencen a realitzar el ball, dirigit per la/el docent. Comencen donant voltes agafats entre ells primer girant cap a la dreta (*volta cap aquí*), picant de mans (*pica, pica amb el dit*) i girant cap a l'esquerra agafats entre ells (*volta cap allà*) i picant de mans (*pica, pica, amb la mà*).

Dibuix 2

En el dibuix 3 es pot veure com els infants passen de girar agafats entre ells en rotllana a girar sobre ells mateixos, començant girant a la dreta (*volta cap aquí*) seguit de picar de mans quatre vegades (*pica, pica amb el dit*), girar a l'esquerra (*volta cap allà*) i seguint picant de mans 4 vegades (*pica, pica amb la mà*).

Això es repetirà de manera intercalada amb el dibuix 2 un total de 4 vegades.

Dibuix 3

La metodologia que es seguirà en aquesta activitat consisteix en que al principi el/la docent dirigeix majoritàriament la sessió, però a mesura que els infants aprenen el ball i la cançó la veu del/la mestre deixar de tenir tant protagonisme.

Desenvolupament

Per començar, en rotllana, els infants s'aprendran la cançó, primerament cantada per la/el docent.

Un cop els infants s'hagin après la cançó es realitzarà el ball, exposat en l'apartat de l'organització espacial. Els infants hauran de seguir la lletra de la cançó.

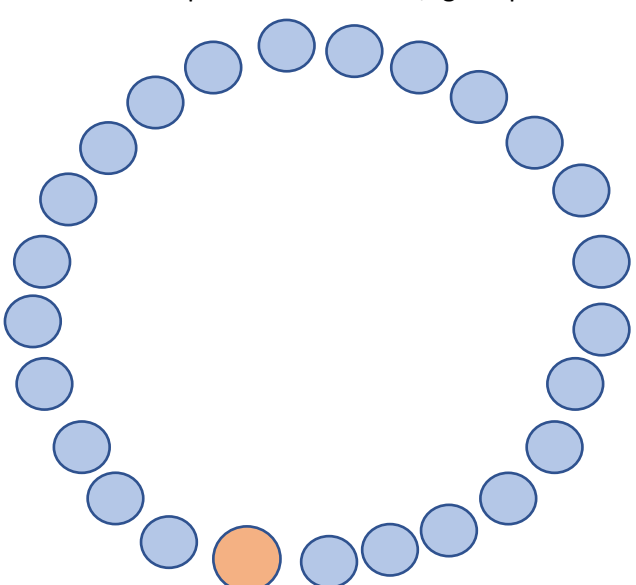
La cançó es repetirà quatre vegades, de les quals dues els infants faran voltes amb els companys i companyes agafats de les mans cap a cada costat i picant de mans o amb els dits quan la lletra ho diu (figura 7) i en les altres dues faran voltes sobre sí mateixos cap a cada costat i picant de mans quan la lletra ho diu.

En aquest primer dia el/la docent guiarà la sessió per tal d'ajudar als infants a organitzar-se i a cantar i ballar la cançó d'una manera en concret. A la figura 7 es pot veure la partitura d'aquesta cançó juntament amb la lletra.

Figura 7. Partitura cançó Volta cap aquí, extret de <http://musicamestre.weebly.com/uploads/1/4/3/2/14321660/volta-cap-aqui.pdf>

Taula 7. Es detalla en què consisteix l'activitat de tancament i la metodologia, temporització i organització espacial que es segueix.

Activitat de tancament	
Temporització	5 minuts aproximadament
Organització espacial i metodologia	Tal i com es pot observar al dibuix a continuació, la posició dels infants en l'espai serà en rotllana, igual que l'activitat de benvinguda i la central, d'aquesta manera els infants poden observar els rostres dels seus companys i companyes i del/la docent.

	La metodologia que s'utilitzarà serà semblant a les dues activitats anteriors. No directiva i atorgant a l'infant el protagonisme, ja que la figura adulta només farà el paper de seguir el fil de la conversa i redirigir-la si escau.
Desenvolupament	En aquesta última activitat el principal objectiu és que els infants expressin el que han sentit mentre cantaven la cançó junt amb els/les companys/es i que puguin parlar lliurement per mostrar la seva opinió. D'aquesta manera s'aconsegueix que els infants reflexionin sobre el que han après i el que han fet, afavorint que ho recordin a un termini més llarg de temps.

A partir d'aquí només s'especificarà l'activitat central, ja que tant la de benvinguda com la de tancament es duran a terme de la mateixa manera, amb la mateixa organització espacial i temporització.

Setmana de cant. 07/02/2023

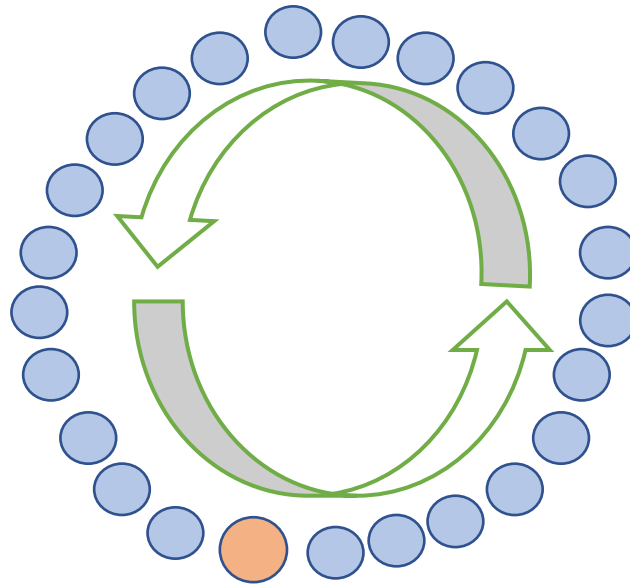
En el cas d'aquesta segona sessió, la qual és la continuació de la cançó de volta cap aquí, el/la docent hauria d'aprofitar l'activitat de benvinguda per recordar la cançó que van fer ahir, incloent la lletra, l'harmonia i els moviments que l'acompanyen. D'aquesta manera s'ajuntarà amb l'activitat central i es crearà una sessió molt més dinàmica i entenedora pels infants.

Taula 8. Activitat central on s'especifica la temporització, l'organització espacial, la metodologia i el desenvolupament de l'activitat.

Activitat central: continuació Volta cap aquí	
Temporització	15 minuts aproximadament

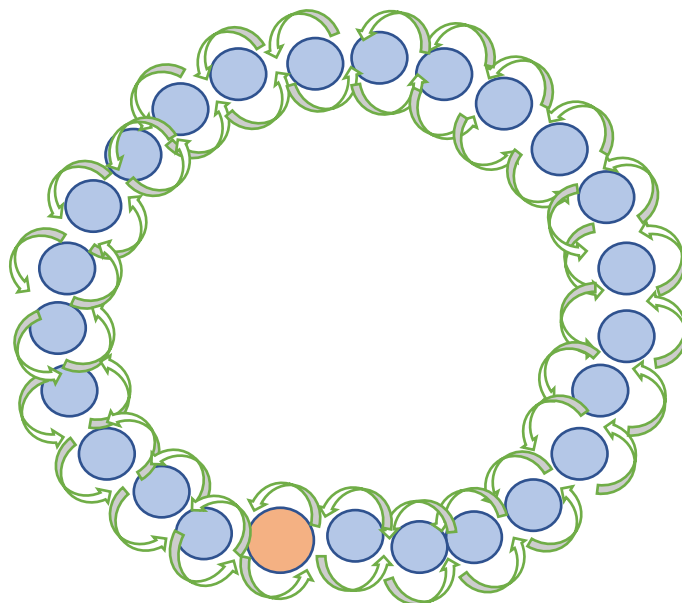
Organització espacial i metodologia

Com es pot observar en el dibuix 1 es començarà la sessió amb els moviments que es van aprendre el dia anterior, per tal de refrescar la informació. Els infants, agafats de la mà començaran girant a la dreta (*volta cap aquí*) i picaran amb els dits (*pica, pica amb el dit*), després girarien a l'esquerra (*volta cap allà*) i picarien amb les mans (*pica, pica amb la mà*).

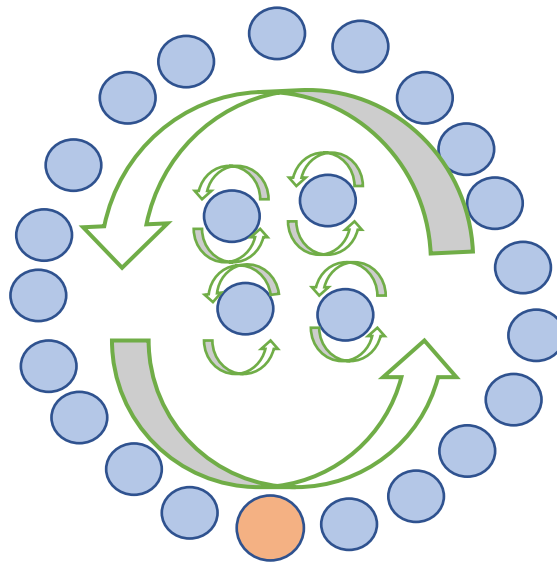
Dibuix 1

A continuació farien els mateixos moviments, però girant sobre sí mateixos, tal i com es va fer el dia anterior i es pot veure en el dibuix 2.

Dibuix 2

Per finalitzar al dibuix 3 es pot veure la modificació que es realitza, la qual es tracta d'una barreja del dibuix 1 i 2. Un grup d'infants es trobarà dins de la rotllana, en cercle també. Els infants de la rotllana gran giraran com en el dibuix 1, agafat de la mà i girant entre tots. Els del mig de la rotllana giraran sobre sí mateixos com en el dibuix 2. Tot seguint els passos que s'han estat especificant fins ara.

Dibuix 3

La metodologia que es seguirà en aquesta sessió serà no directiva, el/la docent estarà present com a acompanyant de l'activitat i observador/a, ja que hauran de ser els infants els que s'ajudin entre ells a dur a terme l'activitat proposada. Només participarà de manera directa en el cas de que el grup dels infants ho necessiti, però sempre donant més importància a la interacció entre iguals.

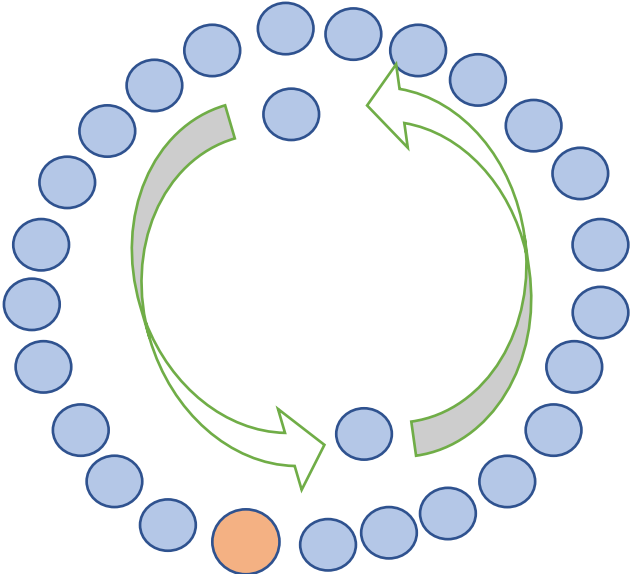
Desenvolupament

En aquesta sessió s'aprofitarà que el dia anterior es va ensenyar aquesta cançó i es deixarà als infants dirigir l'activitat, tot i que la/el docent sempre estarà pendent per oferir la seva ajuda si escau. Es començarà realitzant els dos moviments en grup apresos el dia anterior i especificats a l'apartat d'organització espacial i metodologia i al final s'afegirà una modificació on quatre infants es

	posicionarà al mig del cercle, també en rotllana i giraran sobre sí mateixos mentre la resta del grup gira en rotllana, com es pot veure al dibuix 3. Els infants que vulguin podran posicionar-se al mig, amb l'objectiu de que tots els que ho desitgin ho provin. En aquesta modificació la/el docent dirigirà la presentació d'aquesta però un cop els infants ho hagin entès passarà un altre cop a segon pla.

Setmana de cant. 08/02/2023

Taula 9. Activitat central on s'especifica la temporització, l'organització espacial, la metodologia i el desenvolupament de l'activitat.

Activitat central: la gallina ponicana	
Temporització	15 minuts aproximadament
Organització espacial i metodologia	En el dibuix es pot observar com els infants estan posicionats en forma de rotllana i mentre dos infants van caminant per dins picant suaument a cadascun dels companys i companyes quan passen per davant seu. Mentre els nens i nenes que es troben asseguts en rotllana picaran de mans al mateix ritme.

	Els infants del mig pararan quan la lletra de la cançó diu: <i>la gallina de la seu, diu que amaguis aquest peu</i>. La metodologia que s'utilitzarà serà en un principi directiva ja que el /la mestre haurà d'ensenyar la cançó i explicar què han de fer els infants del mig. Al mateix temps, la/el mestre ajudarà a seguir el ritme i a cantar la cançó. De manera progressiva deixarà de cantar i els infants començaran a dirigir l'activitat entre ells.
Desenvolupament	En la tercera sessió el/la mestre presentarà la cançó de la gallina ponicana (partitura i lletra disponibles a la figura 8). Per començar el/la docent ensenyarà la lletra de la cançó al grup. En cas que algun infant es sàpiga la cançó i vulgui ensenyar-la als seus companys i companyes és important que la/el docent faciliti aquesta situació d'ensenyament entre iguals i atorgui el màxim protagonisme als infants. Un cop han après tots i totes la cançó, la/el mestre demanarà dos voluntaris per sortir al mig de la rotllana. Aquests dos infants hauran de fer voltes per dins, donant un cop suau amb la mà a cada companys i companya al seu cap, seguint el ritme de la cançó que la resta de nens i nenes estaran marcant amb les mans mentre canten. Tal com s'ha especificat a la secció de metodologia, quan la lletra de la cançó diu: <i>la gallina de la seu, diu que amaguis aquest peu</i>, els infants que es troben al mig del cercle hauran de parar davant d'un nen/a i assenyalar-lo, per tal de que sigui el següent voluntari. Aquesta activitat es repetirà fins que tots els nens i nenes que volen sortir ho hagin fet i un cop hagi passat això, els infants que desitgin repetir ho podran fer.

Cal recordar que és molt important, degut als objectius de fomentar l'empatia que té marcats aquesta intervenció, que els infants tinguin protagonisme i que s'ajudin entre ells i elles i que la/el docent només intervingui en cas que els infants necessitin la seva ajuda per solucionar algun problema.

La gallina ponicana

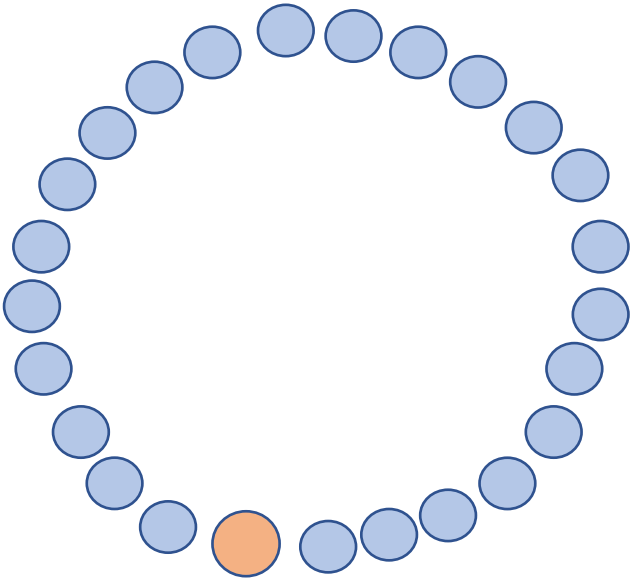
La gallina ponicana
pon deu ous cada setmana
pon, i un; pon, i dos;
pon, i tres; pon, i quatre;
pon, i cinc; pon, i sis;
pon, i set; pon, i vuit;
pon, i nou; pon, i deu.
La gallina de la seu
diu que amaguis aquest peu.

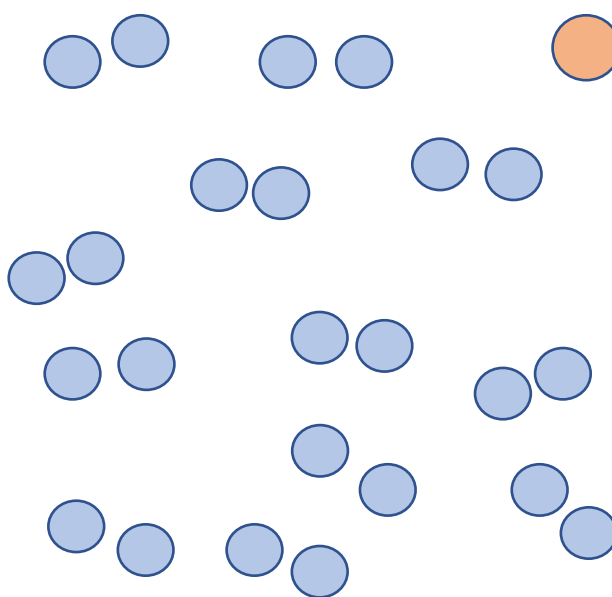
Figura 8. Partitura i lletra de la cançó La gallina ponicana, extret de http://www.xtec.cat/monografics/rtee/europa/179es/partitura_esp.htm

Setmana de cant. 09/02/2023

Aquesta sessió està basada en el vídeo de El canto del Pilinchi, disponible a la plataforma digital de *Youtube* i referenciat a l'apartat de referències bibliogràfiques. El vídeo mostra com ensenyar la cançó de Tic-Tac de Montse Sanuy a partir del mètode Kodály.

Taula 10. Activitat central on s'especifica la temporització, l'organització espacial, la metodologia i el desenvolupament de l'activitat.

Activitat central: TIC-TAC	
Temporització	15 minuts aproximadament.
Organització espacial i metodologia	Per començar la sessió els infants estaran en rotllana tal com es veu en el dibuix 1 mostrat a continuació. Dibuix 1 Un cop s'aprenquin la lletra i el ritme de la cançó, es ficaran en parelles per tota l'aula per practicar entre ells, com en el dibuix 2. Aquesta segona posició ajudarà als infants a poder interactuar fàcilment amb els seus companys i companyes i ajudarà a que hi hagi un ensenyament entre iguals i ajuda entre infants.

Dibuix 2

La metodologia que es durà a terme en aquesta activitat serà no directiva, recordant la importància de deixar que l'infant dirigeixi la sessió un cop hagin entès en què consisteix. Inevitablement, la/el docent en un principi haurà de dirigir la sessió per explicar el que s'ha de fer i ajudar en els dubtes, però com es pot veure en el dibuix 2. Després passa a tenir un paper d'observadora i ni tan sols participa.

Desenvolupament

L'activitat consisteix en aprendre una cançó a partir del mètode Kodály, primerament aprenent la lletra, després el ritme i en la sessió següent la melodia.

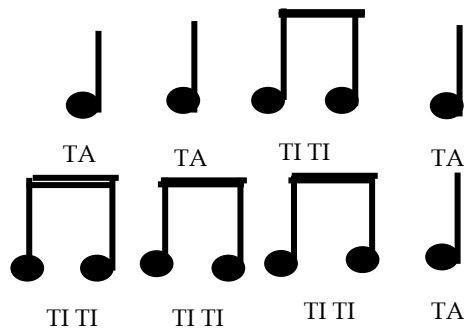
S'utilitzaran les síl·labes de durada de ritme, les quals s'han mencionat en l'apartat d'introducció, tot i que el/la docent iniciarà la sessió ensenyant la lletra de la cançó sense ritme ni melodia. A continuació s'afegeix el ritme, on els infants veuran la diferència entre les negres i les corxeres i finalment s'ajunta la lletra i el ritme de les negres i corxeres. La lletra de la cançó és la següent:

Tic-tac,
tic-tic-tac
mi reloj
hace tic-tac.

Le doy cuerda
no se para
se me olvida
no se enfada.

Tic-tac,
tic-tic-tac
mi reloj
hace tic-tac.

Un cop els infants han après la lletra s'afegeix el ritme on es diferenciaren les corxeres de les negres, ensenyant els següents dibuixos:

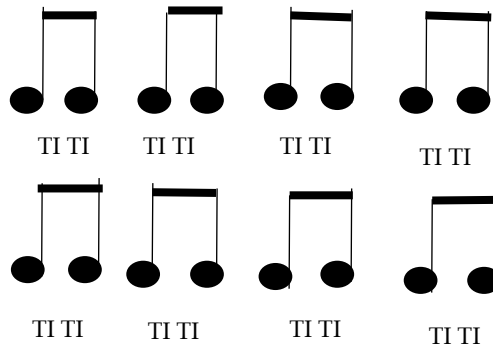

Dibuix primera estrofa

Aquest primer dibuix correspondria a la primera estrofa:

Tic-tac,
tic-tic-tac
mi reloj
hace tic-tac.

Els infants quan diuen TA (negra) piquen de mans una vegada i quan diuen TITI (corxera) piquen dues vegades de mans.

Dibuix segona estrofa

En aquest cas el dibuix pertany a la segona estrofa:

Le doy cuerda
no se para
se me olvida
no se enfada.

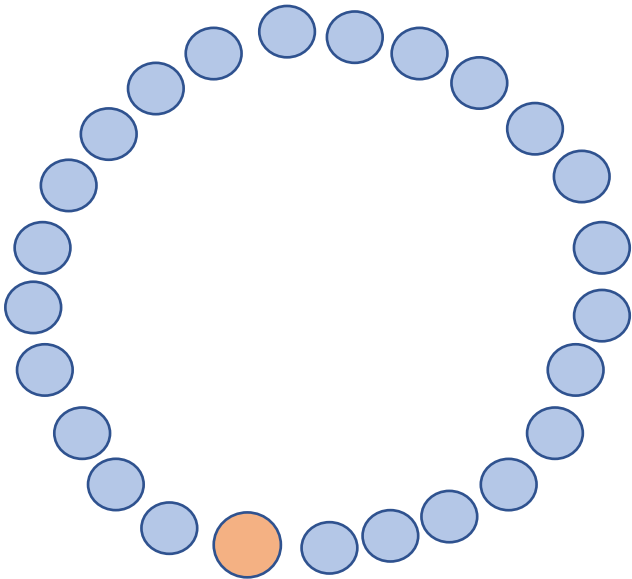
El dibuix de la tercera estrofa seria idèntic al de la primera estrofa i en tots els casos els infants picarien una vegada de mans per les negres i dues vegades de mans per les corxeres.

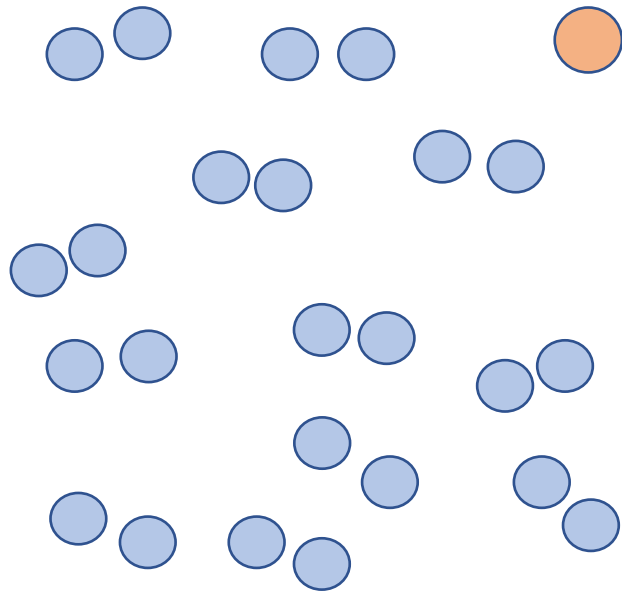
Un cop els infants han après les estrofes a partir de la sil·labificació de les notes, s'ajuntaran els conceptes que acaben d'aprendre, on cantaran la lletra sense melodia al mateix temps que piquen de mans una vegada o dos, depenent de si hi ha una negra o una corxera. La/el docent anirà assenyalant amb el dit per on van els infants mentre van dient la lletra quan ho facin per primer cop, per tal d'ajudar-los i que no es perdin. A continuació els infants es posaran en parelles i cada un dels grups tindrà un paper amb les notes (com els que s'han mostrat

	anteriorment) i podran practicar amb el company/a que hagin escollit, amb el/la docent observant com es desenvolupa la sessió.

Setmana de cant. 10/02/2023

Taula 11. Activitat central on s'especifica la temporització, l'organització espacial, la metodologia i el desenvolupament de l'activitat.

Activitat central: continuació de Tic-Tac	
Temporització	15 minuts
Organització espacial i metodologia	En una primera instància els infants es posicionaran en rotllana mentre aprenen la melodia de la cançó i, abans, refrescar el que van aprendre a la sessió del dia anterior, tal i com es pot veure en el dibuix 1 .Dibuix 1 Un cop han après la melodia, es repartiran per l'espai en parelles i practican i passats uns 5 minuts canviaran de parella per seguir practicant. Es pot veure en el dibuix 2 com es trobaran repartits per l'espai.

Dibuix 2

La metodologia que es seguirà és com en les altres activitats, no directiva. Sempre s'atorgarà importància a que l'infant tingui protagonisme i pugui dirigir la sessió. Tot i així, al principi de l'activitat la/el docent haurà de dirigir la sessió per afegir els nous conceptes i a la segona part de la sessió haurà d'avisar del canvi de parelles.

Desenvolupament

En aquesta última sessió de cant, els infants començaran recordant el que van fer durant la sessió del dia anterior. Un cop hagin refrescat la informació el/la docent començarà a ensenyar la melodia de la cançó. Com que la cançó només té dues notes (sol i mi) el sol es representarà ficant la mà a dalt (més agut) i el mi amb la mà a baix (més greu). Això es pot observar del minut 5:27 al 5:50 del vídeo en el que es basen aquestes dues últimes sessions.

Primer els infants cantaran la cançó amb la melodia i picant una vegada (negra) o dues vegades (corxera) de mans i després ho faran amb les mans posicionades segons si sona sol (més agut, per tant la mà amunt) o bé si sona mi (més greu, per tant la mà a baix). En el cas de que toqui una

	corxera la mà farà dos cops a l'aire i en el cas d'una negra només un cop a l'aire. Quan els infants han inclòs la melodia es repartiran per l'aula i cada 5 minuts el/la mestre/a avisarà als infants perquè canviïn de parella per seguir practicant el que acaben d'aprendre. En tot moment els infants tindran el paper on es mostra el dibuix de les negres i les corxeres, els quals s'han mostrat en l'explicació de l'anterior sessió. D'aquesta manera els infants seran conscients i capaços de llegir les notes al mateix temps que entonen una cançó. Cal recalcar que és molt important que els infants tinguin l'oportunitat de poder interactuar amb els seus companys i companyes per poder fomentar el comportament pro social de l'empatia.

Per finalitzar aquest apartat, cal recalcar que l'elecció del repertori de cançons populars catalanes es basarà en el llibre electrònic de *Cançons populars i tradicionals a l'escola* creat pel Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya. Per exemple, en el cas de les sessions mostrades, la de La gallina ponicana està basada en la proposta didàctica que s'explica en el document mencionat, tot i que s'ha realitzat alguna adaptació.

S'ha decidit utilitzar aquest recurs perquè en la pàgina de Kodály Center. The American Folk Song (n.d) no inclou cap cançó en català i té un repertori molt poc ampli de cançons en un idioma que no sigui anglès. Per tant, les cançons i peces musicals que s'utilitzin durant aquesta intervenció seran una barreja entre les cançons populars i tradicionals catalanes, en les tradicionals angleses i tradicionals en castellà. D'aquesta manera, es pot ser fidel al mètode Kodály, el qual treballa amb cançons folklòriques i, al mateix temps, es poden introduir altres idiomes i cultures per treballar la diversitat cultural, mencionada anteriorment.

Apèndix B

Instruments de recollida de dades

En aquesta segona secció d'apèndix es poden visualitzar els instruments de recollida de dades que s'utilitzaran per poder dur a terme aquesta proposta per fomentar l'empatia en nens i nenes de 5 anys.

Per tant, en aquesta secció es podran visualitzar una mostra de cada un dels instruments de recollida de dades els quals són els següents:

- Qüestionari per informar-se a quin nivell socioeconòmic es troba cada una de les famílies dels participants.
- Qüestionari per les famílies per avaluar el grau d'empatia afectiva i cognitiva del seu fill/a.
- Qüestionari pels mestres per avaluar el grau d'empatia afectiva i cognitiva de cada un dels infants.
- Activitat pels infants per informar sobre el seu nivell d'empatia amb l'ajuda d'històries.
- Autorització de dret d'imatge per poder gravar als infants mentre realitzen la prova.

Qüestionari del nivell socioeconòmic de les famílies dels participants

El qüestionari que es mostra a continuació es repartirà a les famílies dels participants de l'estudi junt amb el qüestionari inicial (pretest) per conèixer el grau d'empatia que tenen els infants a principi de curs, en concret al setembre. Aquest qüestionari està basat en un estudi de Wilson-Daily et al. (2018), el qual per tal d'especificar el nivell socioeconòmic d'una família utilitzen les preguntes que es poden observar a continuació.

Cal especificar que la pregunta que tracta sobre el nombre d'escriptors que hi ha dins de l'habitatge familiar, no ha estat inclosa. La resta de qüestions, especificades a l'apartat de variables estranyes, sí que han estat incloses.

Per últim, aquest qüestionari servirà per obtenir una primera aproximació a les famílies dels infants, les quals poden afectar molt en el comportament dels nens i nenes, i específicament en el nivell d'empatia que ja tenen adquirit els infants.

Qüestionari per a les famílies dels participants

Especifiqui la resposta a les preguntes exposades a continuació:

- *Quin és el nivell d'estudis més alt dins del seu grup familiar?*

.....

- *Quants llibres hi ha dins del seu habitatge aproximadament?*

.....

- *Cada quant temps viatja el grup familiar a l'estranger?*

.....

- *Tots els membres del grup familiar tenen la seva pròpia habitació?*

.....

- *Té el seu grup familiar, com a mínim, un ordinador al seu habitatge?*

.....

- *Té el seu grup familiar internet al seu habitatge?*

.....

- *A què es dedica cada un dels membres del grup familiar?*

.....

Gràcies per la seva participació

Figura 9: Qüestionari dirigit a famílies, per establir nivell socioeconòmic de les famílies dels participants, basat en l'estudi de "Intergroup contact versus conflict in Catalan high schools: A multilevel analysis of adolescent attitudes toward immigration and diversity." De Wilson-Daily et al., 2018, *International Journal of Intercultural Relations*, 64.

La última pregunta es basa en la qüestió plantejada com el nivell d'ocupació més elevat de la família, i aquest concepte es decidirà a partir de la classificació anomenada Clasificación Nacional de Ocupaciones de España (INE, 2011, citat per Wilson-Daily, et al., 2018).

Qüestionari per a les famílies (pretest i posttest) i mestres

A principi de curs (setembre i octubre) juntament amb el qüestionari mostrat anteriorment i al finalitzar l'any escolar (juny) les famílies dels participants hauran de respondre a aquest qüestionari que es mostra a continuació, el qual serà exactament el mateix al principi (pretest) i al final (posttest). Les famílies hauran de respondre basant-se en les diferents accions i comportaments que observen del seu fill/a mentre du a terme les tasques diàries dins de l'entorn familiar. Aquest qüestionari està basat en l'adaptació del Griffith Empathy Measure, mostrada en l'estudi de Dadds et al. (2007). En aquest qüestionari es mostren un seguit de preguntes dirigides a les famílies dels infants per valorar el nivell d'empatia cognitiva i afectiva que mostren els infants en el seu dia a dia.

En aquest estudi s'han utilitzat les preguntes que es mostren a la figura 10, però traduïdes i adaptades d'una manera que es considera més adequada per la intervenció explicada. Les preguntes escollides són les que es consideren més rellevants per aquest estudi concret, i s'han mantingut en positiu i negatiu, per tal d'assegurar l'atenció de l'individu que realitza el qüestionari.

Per una altra banda, s'han escollit un total de 8 preguntes que s'han considerat més adequades per aquest estudi i a la figura 11 es pot veure el qüestionari adaptat per les famílies i a la 12 el dels mestres, on també es detalla les puntuacions que es donaran segons la resposta que escullin. Les respostes seran les següents:

- Totalment d'acord (+2)
- D'acord (+1)
- Totalment desacord (-2)
- Desacord (-1)

Cal recalcar que és molt important que es reparteixi el mateix qüestionari tant en el pretest com en el posttest, per tal de poder comparar les diferents respostes i comprovar si la intervenció ha aconseguit fomentar les empaties, o en cas contrari, no ha produït cap millora. A més a més, per tal de no forçar a respondre a les persones que realitzin els qüestionaris s'ha afegit un ítem número cinc: Ni d'acord ni desacord. En aquest cas no se li afegiria ni restaria cap punt.

My child becomes sad when other children are sad.	.702	
gets upset seeing another child being punished for being naughty.	.591	
seems to react to the moods of people around them.	.640	
gets upset when another person is acting upset.	.796	
cries or gets upset when seeing another child cry.	.743	
gets sad when watching sad movies or TV.	.469	
becomes nervous when other children around them are nervous.	.499	
acts happy when another person is acting happy.	.349	
can continue to feel okay even if people around are upset.	.473	
can't understand why other people get upset.		.751
rarely understands why other people cry.		.761
would eat the last cookie, even when they know someone else wants it.		.431
reacts badly when they see people kiss and hug in public.		.434
doesn't understand why other people cry out of happiness.		.592
doesn't seem to notice when I get sad.		.537
gets sad to see a child with no one to play with.	.527	.486
treats cats and dogs like they have feelings	.392	.457
feels sorry for another child who is upset.	.558	.493
likes to watch people open presents, even if not one for him/her.	.250	.465
gets upset when seeing another child being hurt.	.669	.353
laughs when seeing another child laugh.	.405	.336
gets upset when seeing an animal being hurt.	.278	.345
feels sad for people who are physically disabled.	.445	.334

Figura 10: Qüestionari original en el que es basa l'estudi actual per confeccionar els qüestionaris de les famílies i els mestres. Extret de "A Measure of Cognitive and Affective Empathy in Children Using Parent Ratings.", de Dadds et al., 2007, *Child Psychiatry and Human Development*, 39(2), p. 116.

A continuació es mostrarà el qüestionari que es repartirà a les famílies com a pretest i posttest, el qual plantejarà les mateixes preguntes que els qüestionaris dirigits als/les mestres dels diferents grups que participen en aquest estudi. La figura 11 correspon al qüestionari de famílies i la 12 al de mestres. El qüestionari dels mestres es repartirà al mateix temps que el de les famílies, i haurà de ser idèntic, tal com s'ha especificat posteriorment.

Qüestionari per a les famílies dels participants

Marqui la resposta a les preguntes exposades a continuació:

El meu fill/a es mostra trist quan un altre nen/a està trist.

Totalment d'acord D'acord Ni d'acord ni desacord Desacord Totalment desacord

El meu fill/a es mostra trist/a quan altres persones es mostren tristes.

Totalment d'acord D'acord Ni d'acord ni desacord Desacord Totalment desacord

El meu fill/a es mostra nerviós quan els nens/es del seu voltant es mostren nerviosos.

Totalment d'acord D'acord Ni d'acord ni desacord Desacord Totalment desacord

El meu fill/a actua feliç quan una altra persona actua feliç.

Totalment d'acord D'acord Ni d'acord ni desacord Desacord Totalment desacord

El meu fill/a no és capaç d'entendre per què una persona està trista.

Totalment d'acord D'acord Ni d'acord ni desacord Desacord Totalment desacord

El meu fill/a rarament entén per què una persona està plorant.

Totalment d'acord D'acord Ni d'acord ni desacord Desacord Totalment desacord

El meu fill/a no entén per què les altres persones ploren d'alegria.

Totalment d'acord D'acord Ni d'acord ni desacord Desacord Totalment desacord

El meu fill/a no sembla que noti quan estic trist/a.

Totalment d'acord D'acord Ni d'acord ni desacord Desacord Totalment desacord

Gràcies per la seva participació

Figura 11: Qüestionari dirigit a les famílies dels participants on es realitzen preguntes per comprovar el nivell d'empatia afectiva i cognitiva que té cada infant a l'inici i al final d'aquesta intervenció. Traduït de "A Measure of Cognitive and Affective Empathy in Children Using Parent Ratings.", de Dadds et al., 2007, *Child Psychiatry and Human Development*, 39(2), p. 116.

Qüestionari pels mestres dels grups participants

Marqui la resposta a les preguntes exposades a continuació:

El nen/a es mostra trist/a quan un altre nen/a està trist.

Totalment d'acord D'acord Ni d'acord ni desacord Desacord Totalment desacord

El nen/a es mostra trist/a quan altres persones es mostren tristes.

Totalment d'acord D'acord Ni d'acord ni desacord Desacord Totalment desacord

El nen/a es mostra nerviós quan els nens/es del seu voltant es mostren nerviosos.

Totalment d'acord D'acord Ni d'acord ni desacord Desacord Totalment desacord

El nen/a actua feliç quan una altra persona actua feliç.

Totalment d'acord D'acord Ni d'acord ni desacord Desacord Totalment desacord

El nen/a no és capaç d'entendre per què una persona està trista.

Totalment d'acord D'acord Ni d'acord ni desacord Desacord Totalment desacord

El nen/a rarament entén per què una persona està plorant.

Totalment d'acord D'acord Ni d'acord ni desacord Desacord Totalment desacord

El nen/a no entén per què les altres persones ploren d'alegria.

Totalment d'acord D'acord Ni d'acord ni desacord Desacord Totalment desacord

El nen/a no sembla que noti quan estic trist/a.

Totalment d'acord D'acord Ni d'acord ni desacord Desacord Totalment desacord

Gràcies per la seva participació

Figura 12: Qüestionari dirigit als/a les mestres dels grups participants on es realitzen preguntes per comprovar el nivell d'empatia afectiva i cognitiva que té cada infant a l'inici i al final d'aquesta intervenció. Traduït de "A Measure of Cognitive and Affective Empathy in Children Using Parent Ratings.", de Dadds et al., 2007, *Child Psychiatry and Human Development*, 39(2), p. 116.

Pretest i posttest dirigits a l'infant

Tal com s'ha especificat a l'apartat de metodologia, l'empatia dels infants serà mesurada a partir d'una prova adaptada específicament a ells i basada en l'estudi d'Einsenber-Berg i Lennon (1980) i puntuat tal i com es fa en aquest estudi, seguint el sistema de puntuació de Levine i Hoffman (1975) citats per Einsenber-Berg i Lennon (1980).

En aquest apartat s'exposaran les històries que s'explicaran als infants i els materials que s'utilitzaran per puntuar la prova, de manera que es pugui saber si la present intervenció ha estat una ajuda per a fomentar l'empatia.

Primera fase del test:

En aquesta primera fase es llegiran les històries al nen/a en qüestió. Són un total de quatre històries, les quals es detallen a continuació, dues que fan sentir al protagonista trist i dues que fan sentir al protagonista content. Cal recalcar que aquestes històries no utilitzaran paraules afectives ni cap oració que pugui donar peu a que l'infant sàpiga quina emoció ha de reconèixer. D'aquesta manera, les històries s'explicaran en un to neutre, sense mostrar cap emoció ni comentar res. Aquestes històries s'explicaran als infants de manera individual i el protagonista de la història serà del mateix sexe que al nen/a que se li explica. La nena de la història es dirà Laia, i en cas de que sigui un noi es dirà Pere, i sempre serà el mateix protagonista en totes les històries.

Història trista 1:

Aquesta història és la de la Laia i el seu gat Gin. La Laia i en Gin portaven molt de temps junts i els hi agradava jugar sempre junts. Un bon dia, la Laia va decidir anar a jugar al jardí de casa seva amb en Gin a l'amagatall. Sempre jugaven a molts jocs diferents, però aquest era amb diferència, el seu preferit. Moltes vegades per poder amagar-se millor sortien del jardí i s'amagaven entre els cotxes del carrer de casa de la Laia.

Aquest dia la Laia va tancar els ulls i va començar a contar fins a vint per donar temps a en Gin per amagar-se bé. Quan la Laia va obrir els ulls no va veure a en Gin i primer va anar a mirar darrere dels arbustos del seu jardí, però en Gin no era. Pensant en més llocs a on en Gin s'amagava sempre, la Laia va decidir sortir al carrer i mirar si en Gin estava darrera d'algun cotxe. Tampoc el va trobar. La Laia va estar tot el dia buscant a en Gin, però no el va aconseguir trobar. Va començar a marxar el sol i la Laia seguia sense veure ni rastre d'en Gin. La Laia va començar a

pensar que potser li havia passat alguna cosa a en Gin o que potser havia marxat a casa a sopar perquè tenia gana.

La Laia va tornar molt ràpid a casa seva per veure si en Gin estava sopant a dins, però no el va veure. El llit d'en Gin estava buit i el seu plat del sopar estava ple. El pare de la Laia va dir que en Gin no havia estat a casa durant tot el dia. La Laia aleshores va pensar "potser no trobaré mai a en Gin".

Història trista 2:

A la Laia feia poc li havien regalat una bicicleta de color vermell que li agradava molt. Cada dia agafava la bicicleta i pedalejava molt ràpid pel carrer del costat de casa del seu avi. O bé pujava la muntanya del costat de casa seva o simplement donava voltes al voltant de casa fent acrobàcies amb la bicicleta.

Un bon matí la Laia va sortir decidida a practicar una acrobàcia que li costava molt fer. En un moment va tenir una caiguda dolenta que va fer que es trenqués un peu. Just aquest dia per la tarda venia a la ciutat un circ molt famós on podria veure pallasos, mags i acròbates molt àgils.

Però la Laia va haver d'anar a l'hospital perquè el doctor li digués com curar-se. Li van dir que hauria d'estar durant dues setmanes reposant i sense caminar. Per tant, la Laia no podria anar al circ amb els seus amics. Hauria de quedar-e a casa seva mentre els seus amics veien als pallasos, mags i acròbates. La Laia pensava: "Tenia moltes ganes d'anar al circ." I "Portava molt de temps esperant aquest moment per poder gaudir-lo amb els meus amics i ara m'haig de quedar sola a casa sense cap amic."

Història feliç 3:

Era l'aniversari de la Laia, feia 5 anys i havia organitzat una gran festa a casa seva després del col·legi. Havia convidat a tots els seus companys i companyes de la classe i els seus pares havien decorat la casa amb molts globus i confeti de color vermell, el color preferit de la Laia.

Quan va arribar a l'escola tots els seus amics i amigues la van rebre amb una abraçada i amb aplaudiments. Tots tenien moltes ganes d'anar a la festa de la Laia, ningú se la volia perdre. Tots els nens i nenes convidats havien portat bosses on estaven els regals de la Laia. Tots eren de diferents mides i formes i la Laia tenia molta curiositat.

Per la tarda, tots els nens i nenes i la Laia van arribar a casa, on la Laia va bufar les espelmes del seu pastís i tot seguit, va rebre tots els regals. Va rebre molts regals diferents: una nina, una pilota de futbol, un cotxe teledirigit, un conte molt divertit i un trencaclosques. Al acabar la festa tots junts li van desitjar un feliç aniversari i la Laia va pensar “tinc molts amics i m’han regalat molts regals.”

Història 4 feliç:

La Laia pintava uns quadres molt colorits i plens de diferents formes. La mare de la Laia va proposar-li que participés en un concurs artístic i ensenyés les seves obres. La Laia va pensar que seria una bona idea i va començar a pintar sense parar un gran quadre.

Quan va arribar a la galeria d’art va veure molts nens i nenes que tenien molts quadres com ella, tots plens de colors i de vida. Quan el jutge va veure el seu quadre va dir “M’agrada molt el teu quadre”. La Laia li va donar les gràcies i va esperar a que el jutjat del concurs escollís la millor obra artística.

Passada una estona, el jutjat va decidir que l’obra de la Laia era la guanyadora. Com a premi per ser la guanyadora va rebre un gran reconeixement per part dels seus pares, mestres i del jutjat “ Ho has fet molt bé, Laia, seràs una gran artista.” A més a més, com a premi, li van regalar moltes joguines, tantes que no li cabien dins de la seva habitació. Un superheroi, una pilota de bàsquet, un os de peluix, ... La Laia ara tenia un premi i moltes joguines amb les que jugar durant el cap de setmana.

Segona fase del test:

Cada cop que s’explica una història a l’infant en qüestió se li preguntarà com s’ha sentit al escoltar la història. Primer hauran de dir-ho de manera verbal i després assenyalar la cara que creuen que és la correcta, mostrades a les figures 13, 14, 15 i 16, amb les respostes correctes, basades en l’estudi de Levine i Hoffman (1975) citats per Einsenberg-Berg i Lennin (1980).

En el cas de les dues històries tristes (1 i 2) si l’infant respon que s’ha sentit trist i assenyala la cara trista se li atorgarà +2 punts. Si diu que s’ha sentit malament i assenyala la cara sense emoció o l’enfadada se li atorgarà +1 punt. Si no respon o diu que feliç assenyalant la contenta se li atorgarà 0 punts.

En el cas de les històries felices (3 i 4) si l’infant respon que s’ha sentit feliç i assenyala la cara contenta se li atorgarà +2 punts. Si diu que s’ha sentit bé i assenyala la cara sense emoció se li

atorgarà + 1 punt. Si diu que s'ha sentit trist o malament i assenjala la cara enfadada o la trista se li atorgarà 0 punts.

Història 1 trista, **resposta correcta (+2)**, **resposta mig correcta (+1)** **resposta incorrecta (0)**:

Figura 13: Es mostren les possibles respostes i la puntuació que s'atorgaria a l'infant en el cas de la història trista 1.

Història 2 trista, **resposta correcta (+2)**, **resposta mig correcta (+1)** **resposta incorrecta (0)**:

Figura 14: Es mostren les possibles respostes i la puntuació que s'atorgaria a l'infant en el cas de la història trista 2.

Història 3 feliç, **resposta correcta (+2)**, **resposta mig correcta (+1)** **resposta incorrecta (0)**:

Figura 15: Es mostren les possibles respostes i la puntuació que s'atorgaria a l'infant en el cas de la història feliç 3.

Història 4 feliç, **resposta correcta (+2)**, **resposta mig correcta (+1)** **resposta incorrecta (0)**:

Figura 16: Es mostren les possibles respostes i la puntuació que s'atorgaria a l'infant en el cas de la història feliç 4.

Cal recalcar que les puntuacions no es diran als infants, la persona que expliqui les històries i pregunti com es senten haurà de mantenir una actitud neutre i no ajudar a l'infant a respondre. En el cas de que l'infant no respongui també suposarà una resposta incorrecta, i per tant, se li atorgaran +0 punts.

Fase 3 del test:

En aquesta última fase se li preguntarà a l'infant com creu que s'ha sentit el protagonista de la història. En el cas de que la resposta coincideixi amb la resposta que ha donat l'infant per expressar com s'ha sentit durant la història, l'infant rebrà +2 punts, en cas de que no sigui la resposta exacte, com per exemple, l'infant ha respost que ell s'ha sentit enfadat però diu que el personatge s'ha sentit trist, se li atorgarà +1 punt. En el cas de que no respongui o no coincideixi absolutament la resposta amb la que ha expressat abans, se li atorgarà +0 punts.

Aquesta prova serà gravada i es demanarà a les famílies que firmin l'autorització que es mostra a continuació (figura 17) per poder fer-ho, ja que serà de gran ajuda per la recollida i anàlisi de dades.

Jo, pare/mare/tutor/a de amb DNI.....autoritzo que l'infant en qüestió pugui ser gravat per a poder analitzar i recol·lectar les dades per l'estudi present.   Signatura

Figura 17: Es mostra l'autorització que es repartirà a les famílies dels participants per poder gravar als infants.